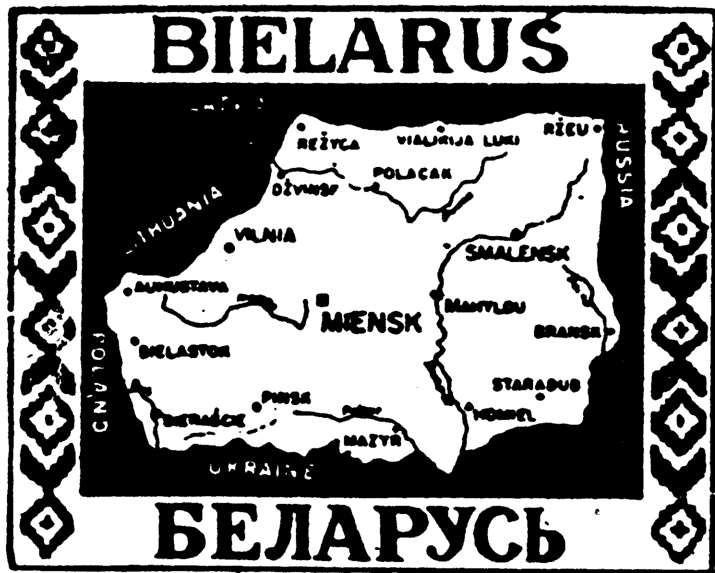

ВОДГАЛАСЫ

NEWS IN REVIEW, CRITQUE AND INFORMATION

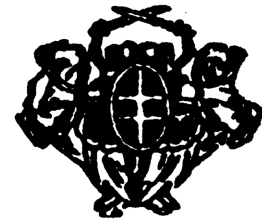

SPECIAL EDITION BYELORUSSIAN VOICE LA VOIX BIELORUSIENNE

ESTABLISHED IN 1949 TORONTO, ONTARIO

Нр.368 КРАСАВІК 1992 APRIL 1992 VOL.43/2 No.368

ХРЫСТОС УВАСКРОС — УВАСКРОСЬНЕ БЕЛАРУСЬ!

ВЯЛІКДЗЕНЬ

Два сьвяты на сьвеце — ад нівы да нівы:
Хрыстос уваскрос! наступае вясна!
Глянь сьмела, глянь вольна, шчасьліў, нешчасьлівы,
І далей к жыцьцю з паніжэньня і сна!

Гэй, гэй, на спатканьне вялікіх двух сьвятаў
Сыпяшыце супольна, хто ў путах няў згнію!
Хай льюцца-зыльюцца ад хаты да хаты
Ў вадно ўсе грамады, ўсе людзі ўсіх ніў.

* * *

Вялікдзень! Вялікдзень! ад нівы да нівы.
Забыў не адзін з нас нядаўныя дні,
А ўспомні-прыпомні, шчасьліў, нешчасьлівы,
Аб тых, што ў сьвітаньні на век адыйшлі, —

Ўсе костачкі тыя на гонях папарных,
Жывых, што ў бяспуцьці акуцьцем звіняць...
Прыпомні, дай слова ня шчэзнуці марна,
Пачатую справу шырыць, расшыраць!

* *

Вялікдзень! Вялікдзень! ад нівы да нівы
Заводзе бацькоў сваіх песеньку сын.
Зірні ж, азірніся, шчасьліў, нешчасьлівы,
І заўтра на поле да сох, як адзін!

Дагэтуль мы плачам, дагэтуль мы стогнем,
Адвечных ня можам пазбыцца слёз...
Наперад па шчасьце! Хай злое ўсё дрогне,
Вясна ўжо на сьвеце, — Хрыстос уваскрос!

КНЯГІНЯ ЗАФІЯ — БЕЛАРУСКАЯ СЬВЯТАЯ

У лік Беларускіх Сьвятых Беларуская Праваслаўная Царква — Экзархат Маскоўскай Патрыярхіі, залічыла Княгіню Зафію Алелькавіч со Слуцка, пасьля жонку Князя Януша Радзівіла. Княгіня Зафія ведамая была сваей турботай аб Праваслаўнай Царкве ў Вялікім Князьтве Літоўскім-Беларускім.

Яна гостра змагалася процiў спробаў акаталічаньня Праваслаўнай Царквы на Случчыне. Памёрла яна не дажыўшы да 30 гадоў у 1612 годзе. Яе забальсамаваныя астанкі знаходзяцца ў Менскай Саборнай Царкве. Карэспандэнт са Слуцка скаржыцца ў «ЛіМ» аб тым, што грамадзкасьць аб ёй ня ведае. Тут хіба не віна грамадзкасьці, а Царкоўных дзеячоў, якія ўсё яшчэ не навучыліся быць самастойнымі і не скакаць пад Камуністычны смык, хоць ён ужо і шчазае! Ня толькі сьв. княгіня Зафія, але і Мучанікі Віленскія і Сьвятыя Смаленскія ня толькі не папулярызуюцца гэтай былой Рускай Царквой, але нават не залічаны ў Сонм Беларускіх Сьвятых. А гэта нішто іншае, як выконваньне Камуністычных загадаў: дзяржаца Савецкіх граніц БССР.

Волька Трэска

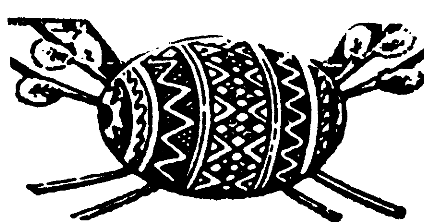

ВЯЛІКОДНАЕ АРХІПАСТЫРСКАЕ ПАСЛАНЬНЕ

Пачэснаму Сьвятарству, Прападобнаму Манаству і усім Вернікам
БЕЛАРУСКАЕ АЎТАКЕФАЛЬНАЕ ПРАВАСЛАЎНАЕ ЦАРКВЫ
ў Вольным Сьвеце і на Бацькаўшчыне-Беларусі

Хрыстос Уваскрос! Сапраўды Ўваскрос!

Калі Хрыстос сапраўды ўваскрос, сілай Боскасьці ўваскрос з памершых - гэта значыць, Ён есьць праўдзівы Сын Божы, Госпад і Бог наш, - праўдзівы Збаўца і Зьбаўціцель наш. Таму мы павінны верыць у Яго, на Яго пакладаць усе свае надзеі і любіць ад усяго сэрца.

Хрыстос уваскрос! і мы ўваскрэсьнем. Мы створаны для жыцьця! І мы будзем жыць у гэтых самых нашых, толькі ператураных, целах; будзем жыць вечна. Чаго-ж нам баяцца сьмерці? Чаму мы падаем у роспач і смутак, калі паміраюць нашыя блізкія і родныя?

Хрыстос ёсьць пачатак нашага ўваскрасеньня, гаворыць сьв. ап. Павал, - ёсьць і аснова нашага ўваскрасеньня. Ён Сабой уваскрасіў чалавецтва; уваскрасіў і тых, што ў Прычасьці шчыра спажываюць Яго цела і кроў, - якія стаюць зь Ім аднымі верай і любоўю, - якія не вобразна толькі, але сапраўды стаюць членамі Яго - адзінае Галавы ўсіх веруючых.

Сягоньня адбылася бліскучая перамога; сягоньня Ўладыка наш нябесны, падняўшы сьцяг перамогі над сьмерцяй, скінуў уніз уладу дыявала, ды Сваім уваскрасеньнем адчыніў нам шлях да збаўленьня. Таму ўсе будзем радавацца і весяліцца: бо хоць перамог і падняў сьцяг перамогі наш Уладыка, аднак, і нам агульныя радасьць і вясельле, так як усё гэта Ён выканаў дзеля нашага збаўленьня. І чым перамог нас дыявал, тым-жа перамог яго Хрыстос: Госпад прыняў тую самую зброю і ёю паразіў дыявала.

Дзева, дрэва і сьмерць былі прыладамі нашага паражэньня: дзевай была Ева(бо яна яшчэ не пазнала мужа, калі падпала пад спакушэньне), дрэвам было дрэва пазнаньня дабра і зла, сьмерцяй было пакараньне Адаму. Мы бачым, якім чынам дзева, дрэва і сьмерць былі прыладамі нашага паражэньня і як потым сталіся прыладамі перамогі.

Замест Евы - Марыя, замест дрэва пазнаньня дабра і зла - дрэва крыжа, замест сьмерці Адама - сьмерць Госпада. Цяпер бачым што, чым дыявал перамог, тым-жа ён і пераможаны. Дрэвам перамог Адама дыявал, крыжам паразіў дыявала Хрыстос.

Тое дрэва кінула чалавека ў пекла, а гэтае дрэва, дрэва крыжа, і ўкінутае зноў выцягнула з пекла. Тая сьмерць аддала на асуджэньне ўсіх пасьля Адама, а сьмерць Хрыста сапраўды ўваскрасіла ўсіх, жыў жыўчых і раней.

"Хто выкажа магутнасьць Госпада, абвесьціць усю славу Ягоную(Пс.105,2)? Праз сьмерць мы зрабіліся несьмяротнымі, праз упадак паўсталі, праз паражэньне сталі пераможцамі.

Сягоньня сьпяваюць Ангелы і весяляцца ўсе нябесныя Сілы, радуючыся дзеля збаўленьня ўсяго роду чалавечага: бо, калі аб адным каючымся грэшніку бывае радасьць на небе і на зямлі(Лк.15,7), то тым балей аб збаўленьні ўсяго сьвету. Сяньня Хрыстос узвёў у ранейшую годнасьць чалавечую прыроду, вызваліўшы яе ад дыявала.

Хоць ласка дараваная нам Уладыкам, але яна прыносіць радасьць і нябесным Сілам; таму яны не саромяцца сьвятказаць разам з намі. Сам Хрыстос гаварыў: моцна захадалася Мне есьці з вамі гэтую пасху(Лк.22,15). Калі-ж Ён захадаў есьці пасху, то, відавочна, - і сьвятказаць з намі.

Таму няхай ніхто сягоньня не смуткуе праз сваю беднасьць: бо гэта - сьвята духоўнае; няхай ніхто з багатых не вывышаецца сваім багацьцем: бо праз багацьце ніяк ня можа збольшыцца гэтае сьвята.

Усякая няроўнасьць зьнішчана; адзін абед і для багатага і для беднага, і для нявольніка і для вольнага.

Далучэмся да гэтае радасьці з шчырымі сэрцамі і ўсе мы, бо дзеля нас яна зрыхтаваная. Аддайма хвалу словамі і песьнямі Хрыстоваму Ўваскрасеньню, падзякуйма нашаму Госпаду за збаўленьне і ўпрошваймa ў чысьціні душы далейшае Ягонае Ласкі.

Зьвяртаючыся з малітвамі да Госпада, успамінайма ў іх наш родны Край-Беларусь, што Божай міласьцяй выратаваны ад заміраньня ды цяпер уздымаецца да жыцьця ў сваёй незалежнай дзяржаве.

Прасем Усядобрага Бога, каб у ім ня ўзялі ўлады нягодныя людзі, ані, каб у грамадзкім жыцьці ня бралі верх нячыстыя спакусы, але, каб быў створаны прыемны Богу лад, а Беларускаму Народу спакойнае жыцьцё ў дастатку.

Каб усе на нашай зямлі пабачылі і адчулі, што адышлі мы з амярцьвеньня таму, што Хрыстос Сапраўды Ўваскрос!

Ласка і мір Госпада нашага Ісуса Хрыста, любоў Бога Айца і прычасьце Сьвятога Духа няхай будзе з усімі вамі. Амін.

Дадзена Лета Божага 1992
месяца красавіка
Бруклін, Нью Ёрк, ЗША

+ Мітрапаліт Ізяслаў
Мітрапаліт Ізяслаў,
Першагерарх Беларускае
Аўтакефальнае Праваслаўнае
Царквы

"БЕЛАРУСКІ ГОЛАС"
Выдае Фэдэрацыя Вольн. Беларускіх Журналістых

"BYELORUSSIAN VOICE"
24 Tarlton Rd., Toronto, Canada M5P 2M4
Tel.: 488-0048

Рэдагуе: Радкалегія

Артыкулы падпісаныя прозывішчам, ініцыяламі ці псэўданімам аўтара, не заўсягды выказваюць погляды Радакцыі.

Галоўны - С.ХМАРА

Тэх.Радактар - Алесь Морын

ПАЛІТЫЧНАЯ СІТУАЦЫЯ

Зянон ПАЗЬНЯК: Мы павінны ісьці ў Эўропу

У палітыцы БНФ і ў палітыцы кіраўніцтва Рэспублікі павінна быць вызначаная галоўная канцэпцыя, якая акрэсьліць нашае існаваньне ў пэрспэктыве. Гэтая канцэпцыя ёсьць незалежнасьць. Мы павінны грунтаваць нашую палітыку на прынцыпе дасягненьня незалежнасьці, умацаваньня сувэрэнітэту, стварэньня структураў незалежнае дзяржавы, разьвіцьця эканомікі Беларусі, як незалежнае дзяржавы й г.д. Адмаўленьне прынцыпу незалежнасьці прывядзе нашую Рэспубліку й наш Рух да краху. З гэтага пункту гледжаньня хацелася-б зрабіць ацэнку апошніх падзеяў і сітуацыі, якая склалася на прасторы былога СССР.

На пачатку сьнежня становішча на тэрыторыі былога Саюзу пры адсутнасьці пазітыўнага вырашэньня пагражала канфліктам паміж паасобнымі рэспублікамі й палітычнымі сіламі, што пры наяўнасьці зваротаў да войска магло выліцца ў збройнае супрацьстаяньне.

Склалася наступнае геапалітычнае разьмеркаваньне сілаў. Адзін з блёкаў складаюць пяць рэспублік Сярэдняе Азіі, дзе захавалі ўладу камуністычныя рэжымы. З гэтае групы я не выключаю й Кыргызстан, хаця з суб'ектыўнага пункту погляду там сітуацыя трошкі іншая (маецца на ўвазе асоба прэзідэнта Акаева). Палітыку гэтых рэспублік дыктуе іхняя гісторыя, мэнтальнасьць і эканамічнае становішча. Эканоміка гэтых рэспублік пабудаваная пераважна на экспарце сыравіны. Напрыклад, Узьбекістан спэцыялізуецца на вывазе бавоўны, а ягоная эканоміка носіць тыпова каляніяльны характар. Патрэбы ўнутранага рынку гэтая рэспубліка са свае вытворчасьці забясьпечвае толькі на 56%. Тое самае тычыцца й усіх астатніх сярэднеазіяцкіх рэспублік, у тым ліку Казахстану, які па аб'ёмах сыравінных рэсурсаў зьяўляецца адной з самых багатых краінаў сьвету.

У геапалітычным пляне гэтыя рэспублікі аб'ектыўна зацікаўленыя ў захаваньні Саюзу. Камуністычныя рэжымы адчуваюць, што ў варунках вышэй згаданай эканамічнай сітуацыі сваімі сіламі яны зь вялікімі цяжкасьцямі здолеюць выйсьці на новы эканамічны этап. У палітычным аспэкце камуністычныя рэжымы Сярэдняй Азіі занепакоеныя ўздымам ісламу, падтрымкай, якую ісламскія рухі атрымліваюць з-за мяжы, і тым, што рана ці позна гэтыя рухі заявяць пра сябе на ўвесь голас, што будзе азначаць канец камунізму. Каб захаваць уладу й стрымаць іслам, камуністы пайшлі зь ім на пагадненьне, добра ведаючы, што гэтае пагадненьне часовае. Дзеля падтрыманьня часовага парытэту зь ісламам сярэднеазіяцкім уладам патрэбнае чужое немусульманскае, найлепш славянскае войска, якое падпарадкоўвалася-б адзінаму цэнтральнаму камандаваньню.

Асаблівую небясьпеку ў справе рэанімацыі ўнітарнай дзяржавы на тэрыторыі былога СССР цяпер уяўляе войска, якое з часткі дзяржаўнай структуры пасьля краху кампартыі ператвараецца ў асобную ўзброеную да зубоў сацыяльна-палітычную сілу. Захаваньне адзінага войска з усімі ягонымі структурамі – гарантыя аднаўленьня таталітарнага Саюзу.

Другая геапалітычная сіла – Расея, якая ў эканамічным сэнсе зьяўляецца імпэрыяй, будуе сваю эканоміку пераважна на вывазе сыравіны, у першую чаргу нафты. Расея зьяўляецца імпэрыяй і па сваёй структуры, бо гістарычна сфармавалася як імпэрыя – шляхам прыў... шчваньня й захопу тэрыторыяў. Цяпер Расея ўяўляе велізарную прастору, на якой жывуць розныя нацыі рознага культурнага ўзроўню – ад першабытнага да сучаснага; існуюць розныя эканамічныя зоны – ад тыпова сыравінных да разьвітых прамысловых цэнтраў. Дзяржава з такой велізарнай тэрыторыяй, з такою розьніцай культурнае й эканамічнае шкалы можа нармальна існаваць толькі як таталітарная імпэрыя з моцнаю цэнтральнаю ўладай. Таму палітыка Расеі аб'ектыўна выражае імпэрскія інтарэсы. Дзяржаўная пазіцыя Расеі

акрэсьліваецца зацікаўленьнем у захаваньні на пэўным этапе саюзных структураў, каб потым, шляхам адпаведных юрыдычных і палітычных захадаў стаць фактычным пераемнікам Савецкага Саюзу, але ўжо ў форме клясічнай імпэрыі.

Трэйцяя сіла – Украіна, краіны Балтыі, Малдова й Беларусь, якія вядуць палітыку стварэньня незалежных дзяржаўных структураў, дэмакратычнага ладу, рынкавае эканомікі, інтэграцыі ў Эўропу, адыходу ад Расейскае імпэрыі. Таму паміж гэтымі дзяржавамі й Расеяй аб'ектыўна ўзьнікае супярэчнасьць. Кульмінацыю гэтае супярэчнасьці мы адчулі ў пачатку сьнежня ў часе рэфэрэндуму на Украіне, які парушыў інтарэсы як Цэнтру, гэтак і Ельцына. Разьвіцьцё сітуацыі магло-б пайсьці або па шляху вайсковых прэтэнзіяў, або ў кірунку палітычнага ўрэгуляваньня. І мы сталі сьведкамі заключэньня белавежскіх пагадненьняў паміж Расеяй і Украінай з удзелам Беларусі.

Пагадненьне пра СНД мае часовы характар, бо было падпісанае ў выніку часовага супадзеньня інтарэсаў: імпэрская Расея й незалежная Украіна аб'ядналі намаганьні ў справе зьнішчэньня старога гарбачоўскага цэнтру, які перашкаджаў усім. Аб'ектыўна ў гэтым зацікаўленая й Беларусь. Пасьля таго, як гэтая мэта была дасягнутая, суб'екты СНД пачалі цягнуць коўдру кожны на сябе.

Гэта прадэманстравала менская сустрэча лідэраў СНД, якая адбылася напярэдадні Новага году. Пасьля адыходу Міхаіла Гарбачова ў рамках СНД дамовіцца стала амаль немагчыма. З аднаго боку Расея пры падтрымцы сярэднеазіяцкіх рэспублікаў жадае паступова трансфармаваць п.. адненьне, што ў выніку прывядзе да стварэньня фэдэратыўнай дзяржавы. З другога боку абсалютна абыякавая да праблемаў незалежнасьці й дзяржаўнага будаўніцтва ў суседніх рэспубліках Украіна абараняе ўласны сувэрэнітэт, што зьяўляецца ускосным станоўчым фактарам для аднаўленьня беларускае дзяржаўнасьці, тым больш, што пакуль Леанід Краўчук перамагае.

Што тычыцца Беларусі, дык яна мае лепшыя ўмовы дзеля інтэграцыі ў эўрапейскую сістэму. Нашая дзяржава арыентаваная на вытворчасьць і вываз тавараў і прадуктаў, а не сыравіны. Мы цалкам забясьпечваем свае ўнутраныя патрэбы й шмат што можам экспартаваць (рэспубліка-донар). У нас дастаткова збалянсаваная эканоміка, функцыянуе паўнавартасны народнагаспадарчы комплекс на дастаткова высокім арганізацыйным і тэхнічным узроўні, існуе высокі ўзровень кваліфікацыі рабочай клясы, вялікая канцэнтрацыя інтэлекту: фундамэнтальнай і прыкладной навукі – асноўнай вытворчай сілы на сучасным этапе.

Беларусь мае вялікія запасы сыравіны, у тым ліку й стратэгічнай – гаручых сланцаў, бурага вугалю, жалезнай руды, калійных соляў, далямітаў і нафты. Першапачаткова беларуская нафта здабывалася варварскім спосабам, бо ў СССР нас ніколі не ўспрымалі як нацыю, як народ. Нафты выкачвалі ў 10 разоў больш, чым трэба па тэхналёгіі. Калі апомніліся й зразумелі, што нашая нафта вышэйшае якасьці, многія сьвідравіны замарозілі. Унікальнасьць беларускае нафты палягае на яе «лёгкасьці», здольнасьці адразу ісьці ў нафтаправад. Таму ёю разбаўляюць «тяжкую» расейскую нафту. Калі мы не дамо свае нафты, усе нафтаправоды спыняцца. Ёсьць у нас і радовішчы дыямэнтаў і многае іншае.

Дзеля таго, каб скарыстацца з гэтага багацьця, нам не хапае дзяржаўнага мысьленьня, бо ў часе бальшавіцкага панаваньня была зьнішчаная культура й нацыянальная самасьвядомасьць. У кіраўніцтве стаялі функцыянэры, рэнэгаты, здраднікі, якія ненавідзелі свой народ, сваю зямлю. На гэтым будавалася камуністычная ідэялёгія ў Беларусі.

Цяпер, калі перад намі адкрыліся пэрспэктывы, яны не рэалізуюца, бо ўлада засталася ў руках ранейшай камуністычнай намэнклятуры. Адбываецца далейшае рабаваньне народу, які застаецца голым. І вінаватая ў гэтым не сістэма эканомікі, а бяздарны ўрад і Вярхоўны Савет. Таму БНФ вырашыў праводзіць рэфэрэндум з патрабаваньнем іх адстаўкі.

Найперш нам трэба мець гарантыі сувэрэнітэту й незалежнасьці: свае войска, валюту, мытную службу, мяжу, міжнароднае прызнаньне на ўзроўні пасольстваў. Неабходна ўпарадкаваць падатковую сістэму, каб яна зацікавіла вытворцаў, прыняць антыманапольнае заканадаўства. І толькі потым праводзіць прыватызацыю. І галоўнае – праводзіць дзяржаўную культурную палітыку... Аснова эканомікі – культура. Паняцьце культуры ўключае ў сябе ўсё – і тэхналёгію й мастацтва й духоўнасьць. А пачынаць трэба з адукацыі, зь дзяржаўнай палітыкі нацыянальнай школы. Аднак наш урад праводзіць антыкультурную, антынародную палітыку. У гэтым усё зло. Таму нам неабходны новы ўрад народнага даверу. Калі мы здолеем дамагчыся новага ўраду, дык праз 5–8 год ня толькі станем на ногі, але дасягнем узроўню такіх краінаў як Данія, Фінляндыя й г.д. Гэта не пустыя словы, я маю адпаведныя разьлікі. На жаль, пераменам да лепшага перашкаджае тупасьць нашага дзяржаўнага кіраўніцтва.

Разумеючы гэта, мы павінны ацэньваць нашае стаўленьне да СНД. На першых этапах яно было вызначанае слушна, трэба было ратыфікаваць гэтае пагадненьне, бо гэта была адзіная магчымасьць дэнансаваць саюзны дагавор 1922 году, адклікаць нашых дэпутатаў зь Вярхоўнага Савету СССР, фактычна ліквідаваць СССР і многія ягоныя органы, расчысьціць магчымыя шляхі да сувэрэнітэту, а менавіта ў пытаньнях, зьвязаных з рэспубліканскай валютаю, эканомікай і стварэньнем уласнага войска.

Аднак мы павінны памятаць, што такое Расея, што ёсьць яе гісторыя, яе дыпляматыя, яе мэнтальнасьць, яе нежаданьне выконваць любыя пагадненьні. У дачыненьні да Расеі мы павінны праводзіць узаемаўзгодненую палітыку, па-добрасуседзку жыць зь ёю, гандляваць, наладжваць іншыя сувязі, але ніколі, ні пры якіх абставінах мы не павінны ўступаць з Расеяй ні ў якія палітычныя пагадненьні, ні ў якія палітычныя саюзы. Такое «аб'яднаньне» ўжо было ў канцы 18 стагодзьдзя й у 1922 годзе.

Аб'ектыўна, у інтарэсах нашага народу, у інтарэсах нашае дзяржавы мы павінны ісьці толькі ў Эўропу, мы павінны праводзіць толькі незалежную дзяржаўную палітыку. Але на працягу гэтага году нашае кіраўніцтва не зрабіла нічога, каб умацаваць свой сувэрэнітэт, аслабіць залежнасьць ад расейскай сыравіны.

Калі разглядаць нашую палітыку на пэрспэктыву, аналягічныя адносіны, хоць з пэўнай карэктыроўкаю, у нас павінны быць у стаўленьні да Польшчы. Пры найлепшых дачыненьнях зь ёю мы ніколі не павінны паўтарыць памылку, якая была зробленая ў 1569 годзе. Беларуская гісторыя – гэта найлепшая школа нашай геапалітыкі.

Паводле выступу на сьнежаньскім Сойме БНФ, інтэрвію «Навінам Адраджэньня» і газэце «Свободный Сахалин». Запісаў Валеры Сядоў.
Фота Уладзіміра Сапагова.

ПРАДЧУВАННЕ ГРАМАДЗЯНСКАЙ ВАЙНЫ?

Каардынацыйная рада Беларускага згуртавання вайскоўцаў прапанавала заключыць антыкрызіснае пагадненне паміж палітычнымі партыямі і рухамі, прафесійнымі, нацыянальна-культурнымі і грамадскімі арганізацыямі, з аднаго боку, і кіраўнікамі дзяржаўных органаў, з другога.

У прынятым звароце рады гаворыцца, што ў былых рэспубліках Саюза расце палітычная і сацыяльная напружанасць, адначасова адбываецца ўсё большая палітызацыя Узброеных Сіл. Вакол межаў Беларусі блукае прывід грамадзянскай вайны. Існуе і робіцца ўсё больш рэальнай пагроза таго, што кроў і хаос будуць прынесены ў рэспубліку звонку. У той жа час наша дзяржава яшчэ вельмі маладая, яна не мае пакуль уласных узброеных структур, здольных абараніць суверэнітэт Беларусі.

Зыходзячы з гэтага, Беларускае згуртаванне вайскоўцаў і прапанавала падпісаць антыкрызіснае пагадненне, мэтай якога стала б каардынацыя дзейнасці ягоных удзельнікаў пры ўзніканні крызісу, пад якім разумеецца пагроза беларускай дзяржаўнасці. Прапанавана таксама правесці ў бліжэйшы час пасяджэнне ўдзельнікаў пагаднення і стварыць з іх ліку антыкрызісны камітэт, які б займаўся распрацоўкай, а пры неабходнасці — і рэалізацыяй сумесных дзеянняў у стане крызісу.

БЕЛТА, БелаПАН.

У АДКАЗ НА ВЯЛІКАІМПЭРСКІЯ ЗАЯВЫ РАСЕЙСКІХ ПРАВАДЫРОЎ АБ ПЕРАГЛЯДЗЕ МЕЖАЎ ДЗЯРЖАВАЎ

Партыя Нацыянальнае Незалежнасьці Казахстану высунала на сваім Зьездзе ў Алма-Аце дамаганьне звароту ад Расейскай Рэспублікі калісь захопленых і калянізаваных земляў. Елцын — галасілі плякаты — вярні адарваныя ад нас землі: Чалябінску, Омску, Волгаграду, Самары...

ДВА БЕЛАРУСЫ — ТРЫ ПАРТЫІ

Скліканы Беларускай сацыял-дэмакратычнай Грамадою 2 лютага ў Менску сход прадстаўнікоў партыяў і грамадзкіх арганізацыяў скончыўся ўтварэньнем Каардынацыйнай Рады блёку «Новая Беларусь». Аднак гаварыць пра нараджэньне новай палітычнай сілы пакуль зарана, бо застаецца няпэўным галоўнае: дзеля якой мэты Грамада заклікае аб'яднацца? Гэта, здаецца, даволі цьмяна ўяўляюць сабе і самі ініцыятары.

Пакуль толькі ясна, што грамадоўцы хацелі б стварыць нешта шырокае, магутнае, уплывовае... «Па-сутнасьці, гэта будзе саюз дэмакратычных сілаў Беларусі ў вабарону Рэспублікі», — заявіў лідар БСДГ прафэсар-гісторык Міхась Ткачоў, падкрэсьліўшы, што «Грамада не зьбіраецца асядлаць іншыя арганізацыі. Не ўпадзе карона і з БНФ, калі ён далучыцца да Новай Беларусі, якая будзе аб'яднаньнем роўных». Ткачоў заклапочаны тым, што 56% насельніцтва Беларусі, згодна сацыялягічным апытаньням, пакуль не схілілася ні да якой палітычнай сілы. Шмат хто з гэтых людзей, на яго думку, падтрымае Новую Беларусь, дзе прадугледжваецца ня толькі калектыўнае, але й пэрсанальнае сяброўства.

Найпершым клопатам новага аб'яднаньня, лічыць намесьнік старшыні БСДГ дэпутат Алег Трусаў, мусіць быць сацыяльная абарона насельніцтва. Старшыні АДПБ экс-дэпутату Аляксандру Дабравольскаму гэта падалося занадта папулісцкім: «Спачатку трэба нешта стварыць, а ўжо потым дзяліць».

Ня дужа праясьнілі сытуацыю выступы іншых актывістаў БСДГ. Дэпутат Яўген Цумараў бачыць Новую Беларусь як «альтэрнатыву дзяржаўнай уладзе». Ягоны калега дэпутат Віталь Малашка паспрабаваў канкрэтызаваць: «Блёк патрэбен, каб аб'яднаць інтэлектуальны патэнцыял для распрацоўкі кампраміснай эканамічнай праграмы».

Цікава, што адразу падтрымалі ідэю блёку толькі афіцыйныя прафсаюзы ды старшыня Сялянскай партыі Яўген Лугін. А ягоны намесьнік нават прапанаваў тутака ж «прызначыць ценявога прэм'ер-міністра, які б на наступных паседжаньнях ужо прадставіў склад кабінэту». Аплядысмэнтаў не было.

Дзіўна, але апляздіравалі тым, хто не падзяляў захады Грамады, пераважна франтаўцам — Юрыю Хадыку, дэпутату Лявону Баршчэўскаму... Як заявіў Хадыка, «палітычна неакрэсьлены блёк, бяз пэўных палітычных мэтаў — непрымальны для БНФ. Гэта можна разглядаць як перспектыўную ідэю: калі адбудзецца рэфэрэндум і надыдуць новыя выбары».

Аплядысмэнтамі праводзілі таксама акадэміка Радзіма Гарэцкага, якому Грамада прапаноўвала ачаліць Новую Беларусь. Гарэцкі адмовіўся; ён падтрымаў ідэю «ў цэлым», але заклікаў «прыслухацца да Народнага Фронту», безь якога, на яго думку, «ніякі блёк не магчымы, інакш гэта будзе канфрантацыя дэмакратычных сілаў».

Аднак сацыял-дэмакраты лёзунг са словамі «Новая Беларусь» у залі не пакінулі, з сабой забралі, і прызначылі паседжаньне Каардынацыйнай Рады на 10 лютага..

Пятро ПАНКРАТОВІЧ

Да грамадзян Рэспублікі Беларусь

Адзначым дзень 25 Сакавіка!

25 сакавіка 1918 года Рада Беларускай Народнай Рэспублікі абвясціла нашу краіну незалежнаю, свабоднаю дзяржаваю.

Дзеячы БНР не ставілі сваёю мэтаю аддзяленне ад Расіі. Самае большае, чаго яны хацелі, — гэта аўтаноміі Беларусі ў складзе Расійскай федэратыўнай рэспублікі. Але пачаткі дэмакратыі ў Расіі задушылі бальшавікі. Яны, бальшавікі, падпісалі ў Бярэсці мірны дагавор з Нямеччынай. Наша краіна была падзелена, большая частка яе стала залогам пад кантрыбуцыю, якую бальшавікі абавязаліся выплаціць Германіі. У гэтых умовах не заставалася нічога іншага, як абвясціць незалежнасць Беларусі, заявіць пра неад'емнае права народа быць гаспадаром сваёй зямлі і свайго лёсу.

Акт 25 сакавіка паклаў пачатак барацьбе нашага народа за сваю дзяржаву, барацьбе працяглай, ахвярнай. Волю нашага народа да свабоды не маглі задушыць ні бальшавіцкія, ні польскія акупанты. Заўсёды на працягу больш чым 70 гадоў знаходзіліся людзі, якія мелі мужнасць змагацца за Беларусь, адстойваць правы нашага народа, яго мовы і культуры. Успомнім жаўнераў і партызанаў 1918—1920 гг., успомнім слуцкіх паўстанцаў, якія баранілі Беларусь пасля таго, як бальшавікі змовіліся з Пілсудскім аб падзеле нашай краіны, успомнім нашых партызанаў і падпольшчыкаў у Савецкай і Заходняй Беларусі, успомнім патрыётаў, якіх кідалі ў турмы і высылалі ўлады Польшчы, якіх расстрэльвалі бальшавікі і гітлераўцы, якіх пакідалі без працы і заносілі ў чорныя спісы.

Дэкларацыя аб дзяржаўным суверэнітэце нашай краіны, абвяшчэнне незалежнасці Беларусі ў 1991 годзе — лагічнае завяршэнне гэтае барацьбы.

Заснавальнікі Беларускай Народнай Рэспублікі хацелі пабудаваць дэмакратычную і прававую дзяржаву, у якой былі бы забяспечаны правы і свабоды чалавека, у якой усім народам жылося б добра.

Памятайма пра гэта цяпер, калі Беларусь стала паўнапраўным суб'ектам еўрапейскай і сусветнай супольнасці. Працавіты і таленавіты народ Беларусі можа і павінен жыць ва ўмовах дэмакратыі, матэрыяльнага дастатку.

Грамадзяне!

Віншуем вас са слаўнаю датаю 25 Сакавіка!

Заклікаем усіх, хто можа, вывесіць у гэты дзень бел-чырвона-белыя сцягі на дамах, балконах, лоджыях, на будынках прадпрыемстваў і ўстаноў.

Няхай наш сцяг пасведчыць: мы памятаем пра Акт 25 сакавіка 1918 года, мы помнім аб змагарах за незалежнасць і дэмакратыю.

Жыве Беларусь!

Выканкам Цэнтральнай Рады Беларускай Сацыял-Дэмакратычнай Грамады.

г. Мінск.

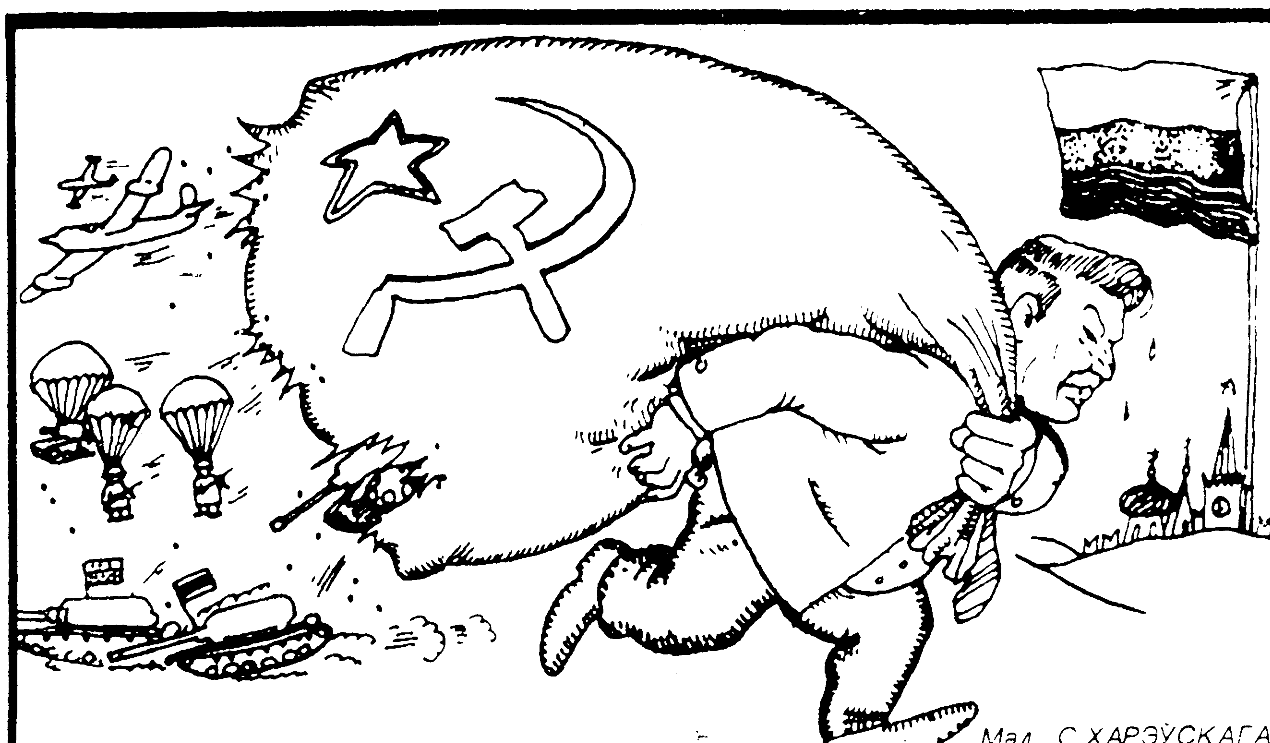

Мал. С ХАРЭЎСКАГА

ШТО «ДАСТАНЕМ» З ШЫРОКІХ ШТАНІН

Міністэрства Унутраных спраў Беларусі выпрацавала праект Палажэння аб пашпарце грамадзяніна Рэспублікі Беларусь. Ён ужо ўзгоднены з міністэрствамі юстыцыі, фінансаў, замежных спраў, КДБ і накіраваны для разгляду ў Савет Міністраў.

Што ж будзе сабою ўяўляць наш новы пашпарт па прапанове МУС? Гэта будзе дакумент з вокладкай сіняга колеру, памерам 125×88 мм, колькасцю старонак — 32. Назвы рэквізітаў маюць быць надрукаванымі на беларускай, рускай, англійскай і французскай мовах. У новым пашпарце яшчэ адводзяцца старонкі для пячаткі аб месцы жыхарства, але ўжо і візы для выезду за мяжу будуць у ім адзначацца. Так што, на пашпарт ускладаюцца сапраўдныя паўнамоцтвы. Дарэчы, яго і атрымаць змогуць не толькі жыхары Беларусі, але і нашы суайчыннікі ў іншых краінах, якія пажадаюць набыць беларускае грамадзянства. У гэтым ім дапамогуць паўнамоцныя прадстаўніцтвы Рэспублікі Беларусь.

Яшчэ навіна—са звестак аб асобе грамадзяніна ў новым пашпарце выключаецца нацыянальнасць. Міністэрства юстыцыі прапанавала таксама выключыць і запісы аб рэгістрацыі і скасаванні шлюбу. Але гэта рабіць, лічаць у МУС, зараз немэтазгодна.

У 25- і 45-гадовым узросце грамадзяніну ў пашпарт не будуць уклейвацца новыя фотакарткі. Проста замяніцца пашпарт.

Яшчэ раз заўважу, што выкладзенае вышэй — толькі некаторыя прапановы. Пытанне, калі ж нарэшце мы станем сапраўднымі грамадзянамі сваёй дзяржавы, застаецца пакуль без адказу.

Галіна ПРЫГАРА («ДВ»).

ПАГАДНЕННЕ

«АБ СУМЕСНЫХ ДЗЕЯННЯХ ПРЫ ЎЗНІКНЕННІ ПАГРОЗЫ СУВЕРЭНІТЭТУ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ» (АНТЫКРЫЗІСНАЕ ПАГАДНЕННЕ)

Мы, упаўнаважаныя прадстаўнікі палітычных, прафесійных, нацыянальна-культурных, іншых грамадскіх арганізацый і прадстаўнікі дзяржаўных органаў Рэспублікі Беларусь,

усведамляючы сваю адказнасць за бяспеку свайго народа і лёс Беларускай дзяржавы,

грунтуючыся на палажэннях Канстытуцыйнага закона Рэспублікі Беларусь — Дэкларацыі аб суверэнітэце Рэспублікі Беларусь,

прызнаючы магчымасць узнікнення знешняй пагрозы для беларускай дзяржаўнасці, дэмакратыі і стабільнасці, выкліканай працэсамі, якія працякаюць на тэрыторыі былога СССР,

імкнучыся не дапусціць перанясення гвалтоўных працэсаў і дзеянняў на тэрыторыю Беларусі,

улічваючы адсутнасць у рэспубліцы поўнасцю сфармаваных дзяржаўных органаў для абароны яе суверэнітэту,

не адмаўляючы палітычным арганізацыям у праве весці ўнутраную палітычную барацьбу ў межах закона,

пагаджаемся ў неабходнасці сумесных і скаардынаваных дзеянняў дзеля абароны суверэнітэту Рэспублікі Беларусь і дамаўляемся аб наступным:

1. Знешняй пагрозай ці крызісам удзельнікі дадзенага Антыкрызіснага пагаднення (у далейшым—Пагадненне) лічаць:

узнікненне рэальнай небяспекі дзеянняў ці саміх такіх дзеянняў любых сіл, зыходзячых з тэрыторыі суседніх дзяржаў і пагражаючых суверэнітэту Рэспублікі Беларусь, яе канстытуцыйна абраным органам дзяржаўнай улады;

умяшанне ва ўнутраныя справы рэспублікі ці аказанне ўціску на яе з боку суседніх дзяржаў, накіраванае супраць канстытуцыйна абраных органаў дзяржаўнай улады і тэрытарыяльнай цэласнасці Рэспублікі Беларусь;

прамую агрэсію ці яе пагрозу з боку іншых дзяржаў ці ўзброеных фармаванняў гэтых дзяржаў;

любую іншую небяспеку для суверэнітэту Рэспублікі Беларусь, наяўнасць якой вызначаецца ўдзельнікамі Пагаднення.

2. Для папярэдняга планавання сумесных дзеянняў у стане крызісу, для падрыхтоўкі гэтых дзеянняў, для абвяшчэння самога стану крызісу і для аператыўнай каардынацыі сумесных дзеянняў пры абвяшчэнні стану крызісу ўдзельнікі Пагаднення ўтвараюць Антыкрызісны камітэт.

3. Парадак фармавання і дзейнасці Антыкрызіснага камітэта рэгулюецца «Палажэннем аб Антыкрызісным камітэце», якое зацвярджаецца ўсімі ўдзельнікамі Пагаднення.

4. Арганізацыі — удзельнікі Пагаднення—імкнуцца праз свае структуры падтрымліваць утварэнне структураў Антыкрызіснага камітэта на ўсёй тэрыторыі Беларусі.

5. Дадзенае Пагадненне мае мэтай гарантаваць бяспеку Беларускай дзяржавы і не накіравана супраць іншых дзяржаў.

6. Пагадненне адкрыта для далучэння новых удзельнікаў, якія падзяляюць яго мэты і палажэнні.

7. Пагадненне ўступае ў дзеянне з моманту падпісання і можа быць спынена, калі за гэта выкажацца не менш, чым 3/4 яго ўдзельнікаў.

14 сакавіка 1992 г.

НА ТОЙ ВЫПАДАК, КАЛІ ЎРАД І ПАРТЫІ ПАВІННЫ БЫЦЬ АДЗІНЫЯ...

ЯК МЫ ПАВЕДАМЛЯЛІ, У МІНУЛУЮ СУБОТУ ПРАДСТАЎНІКІ УРАДАВЫХ СТРУКТУР БЕЛАРУСІ, ПАЛІТЫЧНЫХ ПАРТЫЙ, ПРАФЕСІЙНЫХ САЮЗАЎ, ГРАМАДСКІХ АРГАНІЗАЦЫЙ І НАЦЫЯНАЛЬНА-КУЛЬТУРНЫХ ЗГУРТАВАННЯЎ ПАДЧАС СУМЕСНАЙ СУСТРЭЧЫ ВЫБРАЛІ АНТЫКРЫЗІСНЫ КАМІТЭТ У СКЛАДЗЕ ДЗЕВЯЦІ ЧАЛАВЕК І ПАДПІСАЛІ «ПАГАДНЕННЕ АБ СУМЕСНЫХ ДЗЕЯННЯХ ПРЫ ЎЗНІКНЕННІ ПАГРОЗЫ СУВЕРЭНІТЭТУ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ» (ТЭКСТ ДРУКУЕЦЦА НІЖЭЙ).

Фота Лявона ЛІПЕНЯ («ДВ»).

ПОЛЬСКА-БЕЛАРУСКАЯ ДЭКЛЯРАЦЫЯ

14-га кастрычніка Прам'ер-Міністар Беларускай Распублікі В. Кэбіч, наведаў Варшаву і падпісаў з Прам'ер-Міністрам Польшчы — Янам Бялецкім Дэкляpацыю супрацы паміж Дзяржавамі. Дэкляpацыя сьцьвярджае непарушнасьць сучаснай мяжы Беларусі і Польшчы, ды дэкляруе роўныя правы беларускай мяньшыні пад Польшчай і Польскай на Беларусі. У канцы году Прам'ер-Міністар Беларусі — В. Кебіў выявіў надзею, што будзе падпісана паміж Беларусяй і Польшчай Умова аб Прыязьні. У прысутнасьці абодвух Прам'ер-Міністраў была падпісаная такжа Умова аб супрацы ў галіне эканомікі і гандлю. Польшча на сяньня зьяўляецца найвялікшым вонкагандлёвым партнэрам Беларусі. Ішла гутарка аб даставах на Беларусь патрэбнага збожжа, якога бракуе па аблічэньнях на 3 з паловай мільёнаў тонаў.

РУХ

БЕЛАРУСКІЯ САЦЫЯЛЬ - ДЭМАКРАТЫ СПРАБУЮЦЬ ПЕРАНЯЦЬ ІНІЦЫЯТЫВУ Ў БНФ

18 студзеня пленум Беларускай сацыяль-дэмакратычнай Грамады прыняў пастанову пра стварэньне грамадзка-палітычнага блёку «Новая Беларусь», які мусіць аб'яднаць усе дэмакратычныя сілы Рэспублікі на грунце абароны сувэрэнітэту. Ідэя новага блёку знайшла падтрымку ва ўплывовых урадавых колах, і, найхутчэй, будзе прывітаная экс-камуністамі. Фронт пастаўлены перад пэрспэктываю адыходу на пазыцыі правага радыкалізму.

Як вядома, парлямэнцкая Апазыцыя Беларускага Народнага Фронту выступіла зь ініцыятываю правядзеньня рэфэрэндуму аб датэрміновай адстаўцы Вярхоўнага Савету й арганізацыі новых выбараў паводле законапраекту аб выбарах, які быў падрыхтаваны БНФ. Гэтая прапанова Фронту была адразу-ж падтрыманая ўсімі палітычнымі партыямі Рэспублікі, што адлюстравалася ў супольнай заяве ад 11 студзеня гэтага году.

Выключэньнем стала толькі Беларуская сацыяль-дэмакратычная Грамада, прадстаўнікі якое прынцыпова не згадзіліся зь ідэяй рэфэрэндуму, маўляў, працэс зьмены парлямэнту зойме даволі доўгі час, на які Рэспубліка застанецца ў руках пракамуністычнага Савету міністраў, акрамя таго ў выніку новых выбараў да ўлады могуць прыйсьці палітыкі кшталту Жырыноўскага. Было гэтаксама заяўлена, што пытаньне ўдзелу або няўдзелу Грамады ў падрыхтоўцы да рэфэрэндуму ёсьць кампэтэнцыяй Цэнтральнай рады партыі. Найболей актыўнымі працаўнікамі ініцыятывы Апазыцыі ёсьць Анатоль Гурыновіч, Анатоль Сідарэвіч і Уладзімір Леўшуноў. І хаця пленум Грамады 18 студзеня прыняў-такі рашэньне ўзяць удзел у міжпартыйнай акцыі рэфэрэндуму, гэта выглядала хутчэй як жэст, які засьведчыў, што партыя пакуль асьцерагаецца абвастраць адносіны з БНФ.

Што тычыцца ўласна ідэі рэфэрэндуму, то рэальнасьць яе рэалізацыі сапраўды выглядае спрэчнай, аднак той факт, што на Беларусі дагэтуль не адбыліся дэмакратычныя выбары, што Рэспублікаю кіруе парлямэнт КПБ–КПСС, сьведчыць – рэфэрэндум як сродак дэмакратычнае зьмены прадстаўнічае ўлады надзвычай актуальны.

Тым часам, сытуацыя з рэфэрэндумам стала, фактычна, першай публічнай спрэчкаю паміж Грамадой і Беларускім Народным Фронтам, у часе якой сацыяль-дэмакраты заявілі, што будуць праводзіць уласную палітычную лінію. Аднак карані канфлікту губляюцца ў часох заснаваньня Фронту.

Беларускі Народны Фронт паўстаў у 1988 годзе як антыкамуністычны, альтэрнатыўны КПБ-КПСС рух. Другім пасьля антыкамунізму палітычным лёзунгам Фронту стала нацыянальнае адраджэньне. І хаця БНФ па сваёй будове й закладзеных ад самага пачатку прынцыпах нагадваў партыю, у 1988 ён ня мог быць арганізаваны як партыя, у гэтым, дарэчы, на мой погляд, ёсьць адна з хібаў ягонага цяперашняга становішча.

Тады й зараз ідэя нацыянальнага фронту дэмакратычных сілаў была й застаецца найболей надзённай і патрэбнай для грамадзтва. Аднак ні ў 1988 ні цяпер БНФ ня здолеў заняць палітычны цэнтар і стаць масавым рухам. Наадварот, на мяжы 1990–91 у ім пачалося драбленьне, вынікам якога стала вылучэньне з БНФ цэлага шэрагу палітычных партыяў. Аднак больш-менш сур'ёзную ролю ў палітычным спэктры Рэспублікі здолелі ўзяць толькі сацыяль-дэмакраты й Аб'яднаная дэмакратычная партыя. Нагадаю, што старшыня БСДГ Міхась Ткачоў пачаў сваю палітычную кар'еру менавіта ў Фронце й да пераходу ў Грамаду займаў пасаду намесьніка старшыні Сойму БНФ. Тое самае тычыцца й большасьці іншых сацыяль-дэмакратаў, якія ўключыліся ў палітычны працэс менавіта праз Фронт.

У часе 2-га зьезду БНФ, які адбыўся ў Менску 23–24 сакавіка мінулага году, кіраўніцтва Фронту зрабіла спробу сьціўшыць распаўзаньне сілаў і зноў аб'яднаць новыя партыі пад дахам БНФ у якасьці калектыўных членаў. Дзеля гэтага ў Статуце былі прадугледжаныя зьмены на карысьць сынтэзу пэрсанальнага й калектыўнага сяброўства ў Фронце з выдзяленьнем партыям сталай квоты ў Сойме. Прадстаўнікі-ж іншых палітычных структураў у пераважнай большасьці настойвалі на канцэпцыі фронту як чыстай канфэдэрацыі партыяў, падставай для аб'яднаньня якіх мусіла стаць ня ўласная праграма БНФ, а шэраг агульных прынцыпаў, што адпавядала-б клясычнай мадэлі народнага фронту. Нагадаю, што была прынятая рэдакцыя кіраўніцтва БНФ, якая прывяла да таго, што Фронт стаў арганізацыяй зь яскрава выражанымі прыкметамі партыі (наяўнасьць пэрсанальнага сяброўства, выплата сяброўскіх складак). Тады жаданьне стаць калектыўным сябрам БНФ выказала Нацыянальна-дэмакратычная партыя Беларусі, прадстаўнікі іншых партыяў захавалі за сваімі ўдзельнікамі толькі права пэрсанальнага сяброўства ў БНФ.

Калі гаварыць пра далейшую эвалюцыю Фронту, пасьля выбараў у існы Вярхоўны Савет у ім яскрава вызначыліся дзьве плыні: парлямэнцкая Апазыцыя й уласна рух. Прычым парлямэнцкая Апазыцыя, якая ёсьць працэнтова невялікай часткаю БНФ, па выніках свае працы амаль цалкам перакрывае эфэктыўнасьць дзейнасьці другое плыні. У тым, што здарылася менавіта гэтак, адыгралі сваю ролю як аб'ектыўныя, гэтак і суб'ектыўныя чыньнікі. Па-першае, нэрв палітычнага жыцьця зьмясьціўся ў Вярхоўны Савет, па-другое, у Фронце фактычна спыніўся прыток новых людзей. Тым часам: нібы лякаматыўная сіла, што цягне Рэспубліку зь бездані камунізму й эканамічнага хаосу, – парлямэнцкая Апазыцыя БНФ – ня мае сабе роўных, аднак ва ўмовах абсурднага Вярхоўнага Савету й палітычна недаразьвітага грамадзтва яна абапіраецца толькі на ўласныя сілы й працуе, практычна, на мяжы магчымага. Праўда, апошнім часам пачалі акрэсьлівацца пэрспэктывы саюзу з напалоханымі новым падатковым заканадаўствам прадпрымальнікамі. Ягонымі ініцыятарамі выступілі біржавікі.

З другога боку ўсё больш відавочнай пагрозаю нацыянальнаму сувэрэнітэту становіцца тэндэнцыя да росту нестабільнасьці на абшарах магутнага ўсходняга суседа. Магчымасьць дзяржаўнага перавароту ў Расеі вымагае кансалідацыі ўсіх дэмакратычных сілаў Беларусі на падставе абароны незалежнасьці ў форме клясычнага фронту. Гэтага-ж патрабуе й адсутнасьць на Беларусі палітычнага цэнтру.

У новай палітычнай сытуацыі, калі стэрэатып першаснасьці дзяржаўных інтарэсаў становіцца законам як для правых, гэтак і для левых, улічваючы й незарэгістраваную партыю камуністаў Беларусі, БСДГ вырашыла перахапіць ініцыятыву ў справе стварэньня палітычнага цэнтру.

Як вядома, сьвятое мейсца не пустуе, і 18 студзеня пленум Грамады выступіў з прапановаю стварэньня своеасаблівага новага руху – грамадзка-палітычнага блёку «Новая Беларусь». Сацыяль-дэмакраты запрашаюць у блёк усе палітычныя партыі, рухі, грамадзкія й прафэсійныя аб'яднаньні, якія гатовыя абараняць сувэрэнітэт Рэспублікі й выпрацаваць «рэальную» праграму выхаду з крызысу. Мяркуючы па тым, што ў працы пленуму ўзяў удзел міністар замежных справаў Пётр Краўчанка, які багаславіў ідэю «Новай Беларусі», акрамя іншага сацыяль-дэмакраты разьлічваюць прыцягнуць у блёк чыноўнікаў больш-менш прагрэсыўных перакананьняў. На глебе абароны сацыяльных правоў вайскоўцаў Грамада ўзмацніла працу ў войску. Кіраўніцтва БНФ на пленуме БСДГ не прысутнічала.

Фактычна, зроблены крок да расколу паміж БНФ і іншымі палітычнымі арганізацыямі, якія, разумеючы важнасьць нацыянальнае кансалідацыі, далучацца да «Новай Беларусі». Вынікам расколу можа стаць адштурхоўваньне Фронту на надзвычай няўдзячныя пазыцыі правага радыкалізму. Тым часам, як любы народу цэнтар займуць сацыяль-дэмакраты, што само па сабе выглядае ў пэўнай меры абсурдным. БСДГ ні ў якім выпадку ня ўпісваецца ў клясычную мадэль кансэрватыўнага палітычнага цэнтру, а спавяданыя яе сябрамі сацыялістычныя ідэі й каштоўнасьці трывала замацаваныя ў клясычным спэктры за левымі сіламі.

Наступствы рэалізацыі ідэі «Новай Беларусі» пры пэўным зьбегу акалічнасьцяў могуць самым кардынальным чынам паўплываць на пэрспэктывы далейшага разьвіцьця Рэспублікі. Мяркуючы па блізкасьці камуністычнай і сацыялістычнай ідэяў роўнасьці й разьмеркаванай дзяржаваю сацыяльнае справядлівасьці, а таксама наяўнасьці вялікае кагорты застаўшыхся часткаю бяз справы, а часткаю пры ранейшых «адказных» партфэлях былых членаў КПБ–КПСС, можна чакаць, што блёк будзе падтрыманы гэтымі людзьмі й у хуткім часе значна палявее.

Ірына Лазоўская

Пастанова Цэнтральнай Камісіі па рэферэндуму Рэспублікі Беларусь

У сувязі з узнікшымі пытаннямі па прымяненню артыкула 11 Закона «Аб народным галасаванні (рэферэндуме) у Рэспубліцы Беларусь» на падставе пункта 1 артыкула 17 гэтага Закона Цэнтральная Камісія па рэферэндуму Рэспублікі Беларусь пастанаўляе:

З мэтай аднастайнага прымянення артыкула 11 Закона «Аб народным галасаванні (рэферэндуме) у Рэспубліцы Беларусь» растлумачыць, што:

1. Пячаткай выканаўчага і распарадчага органа гарадскога, раённага ў горадзе, пасялковага, сельскага Савета народных дэпутатаў на падпісным лісце засведчваецца ў адпаведнасці з часткай трэцяй артыкула 11 Закона «Аб народным галасаванні (рэферэндуме) у Рэспубліцы Беларусь» завяраючы подпіс старшыні ініцыятыўнай групы, а не факсіміле яго подпісу.

2. Закону «Аб народным галасаванні (рэферэндуме) у Рэспубліцы Беларусь» не супярэчыць раздзельнае засведчванне подпісаў старшыні і члена ініцыятыўнай групы з адпаведным запісам аб гэтым у падпісным лісце.

3. Завяраючыя подпісы старшыні і члена ініцыятыўнай групы ў адпаведнасці з часткай трэцяй артыкула 11 Закона «Аб народным галасаванні (рэферэндуме) у Рэспубліцы Беларусь» засведчваюшча пячаткай выканаўчага і распарадчага органа гарадскога, раённага ў горадзе, пасялковага, сельскага Савета народных дэпутатаў. Гэтымі органамі з'яўляюцца выканкомы вышэйназваных Саветаў народных дэпутатаў, якія засведчваюць названыя подпісы сваёй гербавай пячаткай. У тых Саветах, дзе выканкомы не ўтвораны, функцыі выканаўчага і распарадчага органа выконвае старшыня адпаведнага Савета. Пячатка агульнага аддзела ці іншых органаў выканкома не з'яўляецца пячаткай выканаўчага і распарадчага органа.

4. Зыходзячы з патрабаванняў частак першай і трэцяй артыкула 11 Закона «Аб народным галасаванні (рэферэндуме) у Рэспубліцы Беларусь» збор подпісаў грамадзян на падпісных лістах рэферэндуму павінен ажыццяўляцца толькі членамі ініцыятыўнай групы рэферэндуму пры наяўнасці ў кожным падпісным лісце прозвішча, імя і імя па бацьку члена ініцыятыўнай групы, які ажыццяўляе збор подпісаў. Прадстаўляць падпісныя лісты ў выканаўчы і распарадчы орган мясцовага Савета народных дэпутатаў для засведчвання пячаткай павінен член ініцыятыўнай групы, які ажыццяўляў збор подпісаў. Гэта звязана з тым, што пры засведчванні падпіснога ліста пячаткай могуць узнікнуць пытанні, адказ на якія можа даць толькі той, хто збіраў подпісы.

5. Права выканаўчага і распарадчага органа мясцовага Савета народных дэпутатаў на праверку пры неабходнасці подпісаў грамадзян на падпісных лістах прадугледжана часткай чацвёртай артыкула 11 Закона «Аб народным галасаванні (рэферэндуме) у Рэспубліцы Беларусь». Без падпісных лістоў выканаўчыя і распарадчыя органы мясцовых Саветаў народных дэпутатаў не могуць ажыццявіць гэтага свайго права. Калі член ініцыятыўнай групы адмаўляецца даць падпісныя лісты выканаўчаму і распарадчаму органу для праверкі, праверка дакладнасці запісаў у падпісным лісце ажыццяўляецца прадстаўніком выканаўчага і распарадчага органа з удзелам члена ініцыятыўнай групы.

6. Наяўнасць у падпісным лісце подпісаў грамадзян, якія пражываюць у іншым раёне, горадзе, раёне ў горадзе, не супярэчыць патрабаванням артыкула 11 Закона «Аб народным галасаванні (рэферэндуме) у Рэспубліцы Беларусь». Але ў адпаведнасці з часткай чацвёртай гэтага артыкула выканаўчы і распарадчы орган мясцовага Савета народных дэпутатаў можа пры неабходнасці праверыць праўдзівасць подпісаў грамадзян на падпісных лістах. Гэта можа быць зроблена шляхам асабістай гутаркі, запытаў па месцы яго жыхарства і г. д.

20 сакавіка 1992 г.

Старшыня Цэнтральнай Камісіі па рэферэндуму Рэспублікі Беларусь А. АБРАМОВІЧ.

Сакратар Цэнтральнай Камісіі па рэферэндуму Рэспублікі Беларусь І. ЛІХАЧ.

Аб растлумачэнні пытанняў, якія ўзніклі пры прымяненні артыкула 11 Закона «Аб народным галасаванні (рэферэндуме) у Рэспубліцы Беларусь»

Станіслаў ШУШКЕВІЧ:

«СНД ПАТРЭБНА. ЯНА БУДЗЕ ЖЫЦЬ!»

Як і чакалася, чарговая сустрэча кіраўнікоў краін — членаў Садружнасці Незвлежных Дзяржаў выклікала вялікую цікавасць. Дзесяткі журналістаў асвятлялі яе непасрэдна ў Кіеве, яшчэ больш чакалі ўдзельнікаў нарады на месцах. Прама ў самалётах, калк трапаў іх у аэрапортах, непасрэдна на рабочых месцах лідэры Садружнасці далі за апошнія тры дні мноства інтэрв'ю і каментарыяў, у якіх паімкнуліся прыадчыніць дзверы сустрэчы, растлумачыць свае паводзіны і пазіцыі, ацаніць ход і вынікі работы... І гэта, вядома ж, не выпадкова. Растрывожаны «вулей» былога Саюза ССР сёння не дазваляе ўсім і кожнаму спакойна і стрымана глядзець на нашу няпэўнасць, хісткасць, разрозненасць дзеянняў і паводзін. Ці ёсць з усяго гэтага выйсце? Дзе яно?

Учора раніцай прэс-канферэнцыю для журналістаў сталіцы рэспублікі даў Старшыня Вярхоўнага Савета Беларусі Станіслаў Шушкевіч.

Напачатку гутаркі Станіслаў Станіслававіч зрабіў такую заяву:

— Я хацеў бы вас папрасіць быць вельмі дакладнымі ў ацэнках, спасылках на думкі і выказванні іншых. У прыватнасці, карэспандэнты, якія былі з намі ў Кіеве, сказілі пазіцыю, якую займала дэлегацыя Беларусі. Анатоль Майсеня ў «Народнай газеце» напісаў так: «Станіслаў Шушкевіч звярнуўся да глаў дзяржаў — удзельніц СНД з прапановай па арганізацыі аб'яднаных пагранічных войск на граніцы Беларусі з прыбалтыйскімі дзяржавамі...» З такім запытаннем я ні да каго не звяртаўся і гэта катэгарычнае скажэнне пазіцыі можа мець пэўныя палітычныя высновы.

С. Шушкевіч адразу ж растлумачыў сутнасць справы. Адкрываецца новая граніца з прыбалтыйскімі дзяржавамі. Натуральна, узнікае неабходнасць ва ўзвядзенні на ёй шэрагу аб'ектаў для нармальнага функцыяніравання. А паколькі граніца будзе служыць і іншым членам Садружнасці Незалежных Дзяржаў, Старшыня Вярхоўнага Савета Беларусі звярнуўся з просьбай да кіраўнікоў СНД аб сумесным фінансаванні яе. І гэта лагічна. «Вырашана заключыць пагадненне толькі з Расійскай Федэрацыяй, — зазначыў ён, — паколькі яна мае львіную долю інтарэсаў да гэтай граніцы. Пагадненне гэта датычыцца толькі матэрыяльнага забеспячэння. Ніякіх палітычных дзеянняў тут не было і няма».

... У парадак дня сустрэчы ў Кіеве было вынесена 21 пытанне. Самыя вялікія складанасці ўзніклі ўжо пры разглядзе першых з іх. Гэта — пагадненні аб падзеле ўласнасці былога Саюза ССР, а таксама аб актывах і пасівах былога Дзяржбанка СССР. Разглядам гэтых пытанняў Станіслаў Станіслававіч застаўся незадаволены. «Рашэнні прыняты безаблічныя, у іх закладзена патэнцыяльная магчымасць паралізаваць дзейнасць па вырашэнню праблемы ў далейшым, — зазначыў ён. — Расія па сутнасці блакіравала іх вырашэнне». Сёння яна, як вядома, поўнасцю распараджаецца лёсам большасці маёмасці былога Саюза, і выйсце тут яшчэ прадстаіць шукаць ды шукаць...

Іншыя пытанні, на думку кіраўніка беларускага парламента, разглядаліся на сустрэчы выключна канструктыўна, былі знойдзены, як падкрэсліў ён, дастойныя вырашэнні. У тым ліку і рашэнні аб стварэнні сіл хуткага рэагавання, у якіх выкарыстаны багаты вопыт Арганізацыі Аб'яднаных Нацый і Нарады па бяспецы і супрацоўніцтву ў Еўропе.

Аднак не па ўсіх праблемах дня Беларусь, так сказаць, ківала галавой у знак згоды і паразумення. У прыватнасці, нашай дэлегацыяй не падпісана пагадненне аб агульных Узброеных Сілах Садружнасці Незалежных Дзяржаў, а да шэрагу іншых дакументаў рэспубліка далучылася толькі на пераходны перыяд, гэта значыць, на два гады.

А вось як выглядалі адказы Станіслава Шушкевіча на шэраг іншых пытанняў, зададзеных на прэс-канферэнцыі маімі калегамі-журналістамі:

— Пасля папярэдняй сустрэчы ў Мінску, адказваючы на пытанне аб будучыні Садружнасці Незалежных Дзяржаў, вы сказалі, што яна будзе жыць... Ці не змянілася пазіцыя зараз?

— Большасць нашых сённяшніх складанасцей жыцця мы звязваем нібыта з тым, што развалўся Савецкі Саюз. А строга кажучы, гэта не так, дакладней, не толькі таму... Эканоміка былога СССР працавала ў стане найвялікшай напружанасці. Процьма размеркавальшчыкаў займалася стварэннем вельмі нелагічных эканамічных структур. Яны працавалі і функцыяніравалі адміністрацыйна - каманднымі метадамі, і было зразумела, што такая сістэма развівацца, функцыяніраваць і выпускаць канкурэнтаздольную прадукцыю не можа. Трэба было мяняць падыходы... І гэта мы пачалі рабіць.

Цяпер жа, калі што-небудзь штопарыцца, кажуць: адбыліся разрывы сувязей. Не, іх ніхто не рваў. Няма цяпер ні забарон, ні квот... Адбываецца пераход на новыя асновы. Не трэба блытаць прычыны. І нявартa чакаць, што нарада СНД дасць вынікі для эканомікі. Мы павінны закладваць прававыя асновы ўзаемадзеяння дзяржаў. І гэта, прынамсі, робіцца. Метадамі просьбаў, націскаў тут не абыдзецца. Пачынае спрацоўваць рынак... А рыначныя адносіны трэба ўводзіць плаўна, паэтапна. Чакаць, што прыйдзе ўсё само па сабе, нельга. Усё трэба рабіць памяркоўна. І вынікі будуць. Так, вырашана ўжо пытанне аб чыгунцы — пытанне вострае, неадназначнае. Я яшчэ раз паўтараю: СНД патрэбна, яна будзе жыць!

— Якія будуць функцыі і абавязкі «блакітных касак» СНД?

— Праблема іх стварэння тонкая. Гэтыя войскі будуць накіроўвацца ў раёны канфліктаў на тэрыторыі Садружнасці толькі са згоды абодвух канфліктуючых бакоў пасля спынення баявых дзеянняў. Войскі будуць толькі забяспечваць умовы захавання перамір'я. Набор у іх будзе выключна дабраахвотны.

— Як праходзіла абмеркаванне пытання аб лёсе тэлерадыёкампаніі «Астанкіна»?

— Пытанне не вырашана. Прапанавана прапрацаваць яго кіраўнікам урадаў. Тут назіраецца моцнае процідзеянне ў падыходах. Фінансаваць яго патрабуюць, але ж прэтэнзій да кампаніі шмат. Выкарыстоўваецца яна як прапагандысцкая структура ў ацэнцы палітычных падзей, і шчыра кажучы, я знаходжуся ў вялікім сумненні наконт яе лёсу. Чаму нам не пашукаць іншыя каналы інфармацыі, скажам, Сі-Эн-Эн?! «Астанкіна» вельмі тэндэнцыйна падбірае інфармацыю...

— А што вы можаце сказаць аб лёсе Байканура?

— Процістаяння наконт яго лёсу няма. Галоўнае паразуменне тут назіраецца. Дарэчы, Беларусь вельмі зацікаўлена лёсам Байканура: мы пастаўляем на касмадром шмат абсталявання, удзельнічаем у многіх яго праграмах. Але пытанне пакуль не гатова.

Катэгарычна не пагадзіўся Станіслаў Шушкевіч з довадам аднаго з журналістаў аб тым, што на сустрэчах кіраўнікоў СНД прымаецца шмат дакументаў, але яны зусім не выконваюцца, «не працуюць». «Міжурадавыя дагаворы выконваюцца ўсе, працуе Гаспадарчы суд, — сказаў ён, — але трэба ўдасканальваць заканадаўства. Пытанняў надалей будзем разглядаць менш. Мы стварылі ўжо шэраг структур, якія здольны вырашаць праблемы на розных узроўнях: кіраўнікоў Вярхоўных Саветаў, урадаў, міністэрстваў і гэтак далей».

Наступная нарада кіраўнікоў краін Садружнасці Незалежных Дзяржаў запланавана на 15 мая. Яна пройдзе ў Ташкенце.

Анатоль МЯСНІКОЎ.

А ДЗЕ УКРАІНЦЫ І КАШУБЫ?

У Польшчы заргаінзавалася і пачала дзеіць Рада Нацыянальных Мяньшыняў. На чале Рады праўдападобна Беларусы: Старшыня М. Аляксяюк, Сакратар — С. Пілецкі. Рада рэагуе востра проціў перасьледваньня мяньшыняў перад Урадавымі дзейнікамі. Аднак нас занепакоіла, што гэта значыць, што ў Радзе няма імя Украінцаў — найвялікшай меньшасьці пад Польшчай і Кашубаў — другое досыць вялікае нацыянальнае мяньшыні пад Польшчай /Памор'я/. Чаму ад Украінцаў заступаюць некія «Лемкі»? Гэтаж толькі адно з Украінскіх падгорскіх пляменьняў, якое яшчэ пры Польшчы Пілсудзкага хацелі Палякі зрабіць сваёй падсьцёлкай, адарваўшы ад Украінцаў, каб лягчэй апалячыць, відаць з гэтых жа прычын ў выгоду Польскіх супэрнацыяналістычных колаў — няма ў Радзе і Кашубаў. Мо' хутка «Дэмакратычная» Польшча аднайдзе па старому прыкладу Польшчы Пілсудзкага і нацыю «Паляшукоў» зпад Бельску і Белападляскай! Але Беларусы павінны трымацца справядлівасьці і саліарнасьці супраць палітыкі Польскіх нацыяналістычных колаў, якія фактычна запанавалі ў Польшчы.

Пяткун

СТВАРАЕЦЦА НОВАЯ ПАРТЫЯ

«Праз згоду — да рэформ, праз рэформы — да выхаду з крызісу» — такое крэда партыі Народнай згоды Рэспублікі Беларусь. У аргкамітэт па яе стварэнню ўвайшлі Васіль Даўгалеў, Уладзімір Шаўцоў, Леанід Сячко, іншыя народныя дэпутаты, прадстаўнікі інтэлігенцыі, рабочых, служачых. Сваю галоўную задачу новая партыя бачыць у тым, каб «спыніць драматычнае развіццё падзей, зберагчы нашу Беларусь ад эканамічнага краху, нашы сем'і — ад галечы і голаду, наш народ — ад сацыяльна - палітычных, міжнацыянальных і міжнародных канфліктаў. Наша бліжэйшая мэта — распрацаваць і прапанаваць грамадскасці шляхі выхаду з крызісу, садзейнічаць аб'яднанню ўсіх сіл, усіх слаёў грамадства для сумеснай стваральнай работы».

У спецыяльнай заяве аргкамітэт новай партыі прапануе заключыць своеасаблівы «Пакт згоды» паміж усімі палітычнымі сіламі Беларусі ў імя прыярытэтных і неадкладных мэт. Ён можа быць выпрацаваны на палітычным форуме з удзелам прадстаўнікоў парламенцкіх фракцый, палітычных партый, прафсаюзаў, асацыяцыі прадпрымальнікаў, дэлегатаў ад раённых і гарадскіх саветаў. Удзельнікі форуму павінны прыняць узгодненую праграму выхаду з крызісу і ўзяць на сябе адпаведныя абавязацельствы па яе выкананню.

Устаноўчы з'езд новай партыі мяркуецца правесці 29 лютага. **Кантактныя тэлефоны ў Мінску: 24-51-78 і 29-68-21.**

Because Children Matter

The Proposed Child Benefit

It's New!
▶ The proposed Child Benefit will, if passed by Parliament, go out to over 3 million Canadian families starting in January 1993.

It's Simpler!
▶ The proposed Child Benefit will replace today's patchwork of measures — Family Allowances, Child Tax Credit and Dependent Child Credit — with one monthly payment.

It's Fairer!
▶ The proposed Child Benefit will go to those families with children who need it — those with low and modest incomes. What's more, it is based on family income, which is a fairer way of determining the amount of assistance that children actually need. The proposed Child Benefit will include an earned-income supplement to increase support for low-income working families.

It's More Generous!
▶ The proposed Child Benefit will increase federal support for children by $2.1 billion over 5 years. For example, a family with one child, earning $20,000, can receive as much as $1,733 per year — an increase of 40%.

What's more, it would be tax-free — you wouldn't be taxed on the proposed Child Benefit!

It's More Responsive!
▶ Once fully in place, the proposed monthly Child Benefit will respond to changing family circumstances, such as the birth of a child.

It's Easier!
▶ The proposed Child Benefit will automatically be sent to you each month. If you file a tax return, there's no need to apply unless you have a change in family circumstances. At tax time, as well, you would find your tax return easier to prepare.

It's Up to You!
▶ For more information please fill out the coupon below.

YES
I'd like more information about the proposed Child Benefit and other programs for children.

Name ____________
Street ____________
____
City ____________
Province ________ Postal Code ______

Children Matter
P.O. Box 8176
Ottawa, Ontario
K1G 3H7
☐ in English
☐ in French

Canada
Government of Canada / Gouvernement du Canada
Health and Welfare Canada / Santé et Bien-être social Canada

Доўгі час здавалася: усякае супраціўленне дэмакратычных сіл Беларусі імперска-бальшавіцкаму рэжыму наогул скончылася яшчэ ў пачатку трыццатых гадоў, калі «дабралі» апошніх «нацдэмаў», а потым наступіла масавая пакора і магільнае маўчанне зняважаных, затурканых і абалваненых бессаромнай прапагандай «тутэйшых». Здавалася, ў народзе ўжо няма больш ні моцы, ні нават малога жадання для пратэсту супроць гвалту над сабой. Але вось пачало падрастаць новае пакаленне, і — о цуд! — па Беларусі пайшла ўсхваляваная чутка: то тут, то там узнімаюць галаву «нацыяналісты», хочуць не толькі размаўляць па-беларуску, але і распусціць калгасы і наогул аддзяліцца ад сталінскага СССР. Гаварылі пра масавыя арышты моладзі ў Брэсце, Баранавічах, Маладзечне і іншых месцах, асабліва ў Заходняй Беларусі, пра суровыя прысуды трыбуналаў. Упершыню асабіста я больш-менш дакладна ведаў пра падзеі 1949—1951 гадоў. Звесткі ж пра тое, што адбылося ў 1946—1947 гадах, былі вельмі няпэўныя, афіцыйнай прапагандай гэта падавалася як барацьба супроць гітлераўскіх недабіткаў, якія не паспелі ўцячы на Захад і хаваліся ў лясах. Цяпер, калі я, дзякуючы дапамозе Зміцера Санько, стаў цікавіцца гэтым, аказалася, што амаль няма ні архіўных матэрыялаў, ні сведак. Нарэшце пра некаторых удалося даведацца, але частка з іх, аказалася, жывуць за межамі Беларусі. Тым не менш нешта назапашвалася, праўда, пераважна пра падзеі 1951 года. Звярнуўся я за падтрымкай і да дэлегатаў Устаноўчага з'езда ахвяр палітычных рэпрэсій на Беларусі, назваў свае каардынаты. І вось першы вынік — у рэдакцыю прыйшоў спадар Васіль Супрун і прынёс 7 машынапісных старонак успамінаў пра тыя даўнія трагічныя падзеі. Спадзяюся, што адгукнецца і нехта яшчэ. Буду ўдзячны за любыя звесткі: хто што чуў ці бачыў тады — можа, нешта і пра людзей, прозвішчы якіх друкуюцца ў канцы допіса.

Эрнэст ЯЛУГІН.
(БСДГ)

ПАТРЫЁТЫ МАЎЧАЦЬ НЕ СХАЦЕЛІ!

НЕАДНАРАЗОВА чуў ад моладзі балючы папрок: а чаму гэта вы, старэйшае пакаленне, пакорліва маўчалі, калі камуністычная зграя, гвалтуючы нацыянальныя святыні Беларусі, чыніла здзек над народам, культурай, мовай, гісторыяй нашай, з дзяцей робячы лютых «янычараў», здольных зубамі рваць жывое цела Маці Беларусі? Дык вось хачу сказаць — не, маўчалі далёка не ўсе.

Сотні, тысячы лепшых сыноў і дачок народа мужна кідалі свой лёс пад крывавыя гусеніцы сталінскага Малоха з надзеяй, што на касцях нашых юначых забуксуе праклятая машына дзікай тыраніі і народ беларускі ўздыхне вальней. І браў адчай: хруст чалавечых касцей, енкі і стогны ахвяраў толькі распальвалі садызм катаў, рукі якіх і сёння да плеч у людской крыві.

Але тыя, хто шчыра і свята любіў сваю Беларусь, за волю яе, яе выратаванне ўсё роўна ішлі і ішлі на любыя мукі, ахвяроўваючы сабой. Хоць добра ведалі: супроцьстаяць узброенай да зубоў бальшавіцкай ардзе не зможам, ідзём на смерць.

І сапраўды: ацалелі адзінкі, ды і тыя абылганыя, скалечаныя, растаптаныя. Лічу сваім святым абавязкам хоць успомніць пра тых патрыётаў, якія сваімі юначымі сэрцамі засланялі Беларусь ад дзікай бальшавіцкай расправы ўжо ў пасляваенныя 1946—1947 гады.

Час быў вельмі складаны і цяжкі. Закончылася вайна з Нямеччынай і Японіяй. Усе з надзеяй чакалі волі і палітычнага паслаблення, адмены рэпрэсій. Жыццё ж сведчыла аб іншым. З дапамогай агромністай арміі кампартыйных прыблудаў і недавукаў, што пацягнуліся з Усходу, пачалася гвалтоўная русіфікацыя і наступ на ўсё беларускае: культуру, мову, гісторыю. Усе кіруючыя і адміністрацыйныя пасады апынуліся ў руках прышлых антыбеларускіх элементаў. Перспектыва на выжыванне беларускай культуры, асабліва на тэрыторыі заходняй часткі Беларусі, стала безнадзейнай і пагрозліва ўвачавідкі. Усяго гэтага не магла не заўважаць чуйная на палітычны клімат моладзь і інтэлігенцыя. Асабіста мне не было яшчэ і дваццаці гадоў. Мы, студэнты і настаўнікі, спрабавалі пратэставаць, пісалі ў газеты, у вярхоўныя органы ўлады. Але ўсе нашы намаганні зняважліва і здзекліва асмейваліся партакратыяй і пагрозліва «падшываліся» да нацыяналізму ці нават фашызму.

Моладзь вымушана была пайсці на падпольную барацьбу. Недзе ўжо на пачатку 1946 года ў розных кутках былой Заходняй Беларусі — у Слоніме, Навагрудку, Баранавічах, Глыбокім, Паставах, Брэсце і ў іншых гарадах і мястэчках зняволенай, але яшчэ не пастаўленай на калені Беларусі пачынаюць стыхійна ствараецца групоўкі, потым і арганізацыі. Я веру, гісторыкі даследуючы і раскажуць аб усім больш падрабязна. Мне ж зараз хочацца хоць коратка згадаць аб тым патрыятычным руху — як удзельніку — і назваць вядомыя мне імёны яго мужных змагароў. Скажу толькі, што многія з нас не спадзяваліся выжыць.

Вясной 1946 года была створана падпольная беларуская патрыятычная арганізацыя ў Слоніме. Для канспірацыі яе назвалі «Чайка». Заснавальнікамі-арганізатарамі яе былі пераважна маладыя настаўнікі — Міхась Ракевіч, Аляксандр Гардзейка, Міхась Чыгрын, Уладзімір Салавей, Леакадзія Кавальчук, Ніна Карач і аўтар гэтых радкоў. Адразу ж была распрацавана і прынята праграма дзейнасці арганізацыі, умовы канспірацыі, вызначаны палітычны напрамак — сацыял-дэмакратычны і абрана кіраўніцтва. Галоўнай мэтаю, якую мы перад сабой ставілі, была абарона нацыянальных правоў і свабод, барацьба за захаванне і развіццё беларускай культуры, мовы і гісторыі. Арганізацыя павінна была аб'яднаць перадавое студэнцтва, беларускую інтэлігенцыю, свядомую рабочую і сялянскую моладзь, шляхам агітацыі і прапаганды ўплываць на абуджэнне і развіццё свядомасці народа, яго нацыянальнай годнасці. Распрацоўваліся таксама і структурна-палітычныя праекты будовы незалежнай Беларусі, шляхі барацьбы за дабрабыт народа. Арганізацыя хутка расла. Згодна з умовамі канспірацыі, кожны з членаў не павінен быў ведаць больш за 6 чалавек з падполля. У сваю чаргу, кожны з удзельнікаў ствараў толькі яму вядомую групу прыхільнікаў руху.

Ужо вясной «Чайка» выйшла на падпольную, але слаба канспіраваную групу патрыётаў у Баранавіцкім настаўніцкім інстытуце. Праз пэўны час, пераправерыўшы надзейнасць кожнага праз студэнта У. Салаўя, кіраўніцтва «Чайкі» пайшло на аб'яднанне з імі. У пачатку чэрвеня 1946 года ў Баранавічы выехалі: М. Ракевіч, У. Салавей (як сувязны) і я. Ад Баранавіцкага падполля прадстаўнікамі для перамоў з намі былі Аляксандр Барэйка, Міхась Агейка і Аляксандр Шапавал. Пасля аб'яднання для агульнай каардынацыі руху было выбрана кіраўніцтва ў складзе трох асоб — старшыні і двух намеснікаў (В. Супрун, А. Барэйка і М. Ракевіч). Работа яшчэ больш актывізавалася. Выйшаў на падпольную групу Брэсцкага чыгуначнага тэхнікума і навагрудскі падпольны «Саюз вызвалення Беларусі» (СВБ). Даходзілі чуткі пра існаванне патрыятычных суполак у Менску і Гродне, і мы спрабавалі наладзіць сувязь і з імі.

Навагрудская група, кіраўніком якой быў Генадзь Казак, пры бліжэйшым знаёмстве з ёю выклікала сумненні,— вельмі ўжо адкрыта дзейнічалі яе сябры, таму было вырашана пакуль устрымацца ад аб'яднання, але кантакты з ёю не парываць. Тым не менш усцерагчыся ўсё ж не ўдалося — па нявопытнасці некаторыя сябры нашай арганізацыі без канспірацыі з кіраўніцтвам увайшлі-такі ў навагрудскую групу СВБ. А там ужо працаваў стукач з дзяржбяспекі. Аб апошнім стала вядома толькі пасля суда.

Паміж тым, летам 1946 года ўжо сфарміраваўся Цэнтр беларускага вызваленчага руху (ЦБВР). У яго склад увайшлі В. Супрун — кіраўнік, А. Барэйка, М. Ракевіч, М. Агейка, У. Салавей і М. Макарэвіч. Кожны з членаў Цэнтра меў свае абавязкі і напрамкі дзейнасці.

У канцы 1946 года пачалі актыўна дзейнічаць падпольныя групы пры Жыровіцкім сельскагаспадарчым тэхнікуме, Ганцавіцкім педвучылішчы, а ў пачатку 1947 года рух перакінуўся таксама ў Маладзечанскую і Пінскую вобласці. З мэтай канспірацыі арганізацыйнае падполле будавалася наступным чынам. Работай кіраваў Цэнтр, вакол яго было створана так званае Першае кола падполля — гэта абласныя структуры кіравання. Кіраўнікамі ў абласцях былі прызначаны: у Баранавіцкай вобласці — Аляксандр Барэйка, Брэсцкай — Мікалай Макарэвіч, Маладзечанскай — Сяргей Яноўскі, Пінскай — Мікалай Ляскавец. Ад Першага кола адыходзілі перыферыйныя групы, якія ўтваралі Другое кола — раённыя цэнтры падполля, а ад іх — Трэцяе кола. На тэрыторыі Слонімшчыны існавалі групы Трэцяга кола, якія, дзякуючы канспірацыі, не былі схоплены чэкістамі, але дзейнічаць эфектыўна ўсё ж у далейшым не змаглі.

Мы не ведалі, што за многімі з нас ужо сачыла спецгрупа МДБ. Правяралася ліставанне і сустрэчы, вяліся пошукі людзей, вядомых стукачу па прозвішчах. Арышты пачаліся ў пачатку чэрвеня 1947 года і працягваліся да жніўня. І хоць у прыгаворах трыбуналаў значылася, што падполле рыхтавала ўзброенае паўстанне з мэтай выхаду Беларусі са складу СССР, пры арыштах і вобысках ні ў аднаго з падпольшчыкаў (як мне вядома ад следчых) зброі выяўлена не было, не зафіксавана ні адзінага крымінальнага злачынства, учыненага сябрамі падполля, тэрарыстычных актаў. Праўда, у кагосьці пры вобыску на падстрэшшы знойдзены быў штык, якім калолі свіней, і вось гэты штык пачаў фігураваць як «зброя падполля», якой мы мелі намер «закалоць» СССР.

Перад судом я пытаўся ў следчага: ці не смешна будзе чытаць калісьці аб такой узброенай контррэвалюцыі супраць СССР?

Аказваецца, не смешна, калі і цяпер Вярхоўны Суд суверэннай Рэспублікі Беларусь, што ўзнікла на руінах СССР і камуністычнага таталітарызму, дэманстратыўна падтрымлівае рашэнні берыеўскіх ваенных трыбуналаў і дадзенай яму ўладай працягвае душыць тых, хто, не шкадуючы свайго жыцця, змагаўся супраць антычалавечага рэжыму за незалежнасць Беларусі, за захаванне роднай культуры, мовы і гістарычнай спадчыны. Мне, напрыклад, 10 студзеня 1992 года ў Вярхоўным Судзе рэспублікі судовая калегія ў складзе старшыні Н. Германчука і членаў Е. Смірнова і І. Федарынчыка не толькі адмовіла ў рэабілітацыі, але і беспадстаўна змяніла рашэнне Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР № 43 ад 7 чэрвеня 1956 года, якое мне было зачытана пры вызваленні з канцлагера ў Варкуце.

Аказваецца, мы і цяпер усё яшчэ застаёмся «ворагамі». Але каго? Катаў, чые рукі і сумленне заліты крывёй мільёнаў ахвяр, праклёны якім шлюць цяпер ацалелыя «зэкі» і сем'і замучаных?!

Што ж, гісторыя яшчэ не сказала свайго апошняга слова пра ўсё гэта. Я вельмі павярхоўна згадаў аб адной з падпольных патрыятычных беларускіх арганізацый, якія існавалі ў 1946—1947 гадах на тэрыторыі Заходняй Беларусі. Мімаходзь успомніў і навагрудскі «Саюз вызвалення Беларусі», кіраўнік якога Генадзь Казак загінуў у сталінскім ГУЛАГу. На жаль, многіх з былых падпольшчыкаў ужо няма ў жывых. Імёны ж іх схаваны ў тоўстых папках архіваў КДБ і зусім невядомы суверэннай Беларусі, за вызваленне і сённяшні дзень якой патрыёты аддалі сваё жыццё. Назаву некаторых з іх. Гэта згаданы ўжо Генадзь Казак, Яўген Лішко, Майсей Стома, Адам Шабоцька, Фёдар Даўгач, Вячаслаў Краскоўскі, Аляксандр Жукоўскі і іншыя. Некаторыя з іх памерлі, ужо выйшаўшы на волю.

Самастойна, але амаль адначасова з названымі арганізацыямі ўзнікла і патрыятычнае падполле ў гарадах Глыбокім і Паставах. Студэнты Глыбоцкага педвучылішча па ініцыятыве Васіля Мядзельца, Аляксандра Юршэвіча і Антона Фурса ў 1946 годзе заснавалі пры педвучылішчы падпольную беларускую групу, якая ставіла перад сабой мэту: будзіць патрыятычныя пачуцці сярод студэнцтва і інтэлігенцыі Беларусі, клікаць народ да змагання за волю супраць любога акупацыйнага гвалту. Бальшавіцкая акупацыя ўсё часцей стала параўноўвацца з фашыстоўскай, а палітыка Сталіна — з гітлераўскай. Асабліва рэзка кідаліся ў вочы зняважлівыя адносіны прышлых улад да культуры і мовы народа, наогул да яго духоўнасці, чаго не рабілі нават нямецкія акупанты. Моладзь — гэта палітычны барометр грамадства, які рэагуе найбольш эмацыянальна і чуйна на ўсе адхіленні ад нормы.

Тут жа аб нормах нават не магло быць і згадак. Грубасць і гвалт, разбэшчанасць і хамства пацяклі ракой разам з кампартыйным асадніцтвам і русіфікацыяй. Будучыя настаўнікі — студэнты педвучылішча — адчулі ўсё гэта сэрцам. Пратэст выліваўся ў супрацьстаянне і барацьбу.

Ужо ў канцы 1946 года глыбоцкая група патрыётаў налічвала значна больш за дзесяць чалавек і прыняла падпольную назву «Саюз беларускіх патрыётаў» (СБП). У гэты час з Пастаўскага педвучылішча прыбыў студэнт Мікола Асіненка, і выявілася: там таксама існуе аналагічная падпольная група. Кіравалі ёю Мікола Асіненка і Валянцін Лагунёнак. Пастаўскае падполле таксама налічвала каля дзесяці сяброў. Было вырашана аб'яднацца пад адной назвай «Саюз беларускіх патрыётаў» і дзейнічаць супольна. Акрамя асноўнай мэты, Саюз шукаў міжнароднай падтрымкі, сувязей з беларускім замежжам. Гэта выкарысталі кэдэбісты і падсунулі правакатара.

Нявопытнасць у падпольнай рабоце і канспіратыўныя прамашкі далі магчымасць чэкістам лёгка пранікнуць у пастаўскую групу, а затым і ў глыбоцкую. На працягу некалькіх месяцаў групы дзейнічалі фактычна пад наглядам чэкістаў і нават з удзелам «падсадкі», які стараўся патрыётаў як мага больш «запэцкаць», падбухторваў на правакацыі.

Арышты былі праведзены адначасова ў двух названых раёнах Маладзечанскай вобласці (Пастаўскім і Глыбоцкім) у пачатку лютага 1947 года. Праўда, некаторым членам глыбоцкага падполля ўдалося схавацца і пражыць на нелегальным становішчы яшчэ некалькі месяцаў. Таму па гэтаму падполлю адбыліся два судовыя працэсы: першы і асноўны — у ліпені ў Менску, другі значна пазней — у Полацку.

Па Цэнтру беларускага вызваленчага руху таксама было некалькі закрытых ваенных трыбуналаў у Баранавічах і Менску.

Мне вядомы прозвішчы больш чым пяцідзесяці чалавек падпольшчыкаў 1946—1947 гадоў, якія сталі ахвярамі бальшавізму, але гэта толькі частка з таго патрыятычнага руху.

Вось іх прозвішчы:

Агейка Міхась, Адамовіч Аляксандр, Альшэўскі Кастусь, Асіненка Мікола, Асіненка Ніна, Бабіч Іван, Бабіч Марыя, Баговіч Леанід, Бароўка Алена, Барсук Алена, Барсук Ларыса, Барэйка Аляксандр, Бацяноўскі Альберт, Бялевіч Леў, Гардзейка Аляксандр, Даўгач Фёдар, Дзікі Аляксей, Жданові Мікалай, Жукоўскі Аляксандр, Кабак Антон, Кавальчук Леакадзія, Казак Генадзь, Казак Лявон, Капціловіч Міхась, Кернога Уладзімір, Краскоўскі Вячаслаў, Краснадубская, Лагунёнак Валянцін, Лазіцкі, Лішко Яўген, Лысенка, Ляскавец Мікола, Лях, Макарэвіч Мікалай, Мядзелец Васіль, Несцяровіч, Пачопка Мікола, Пярловіч Самсон, Ракевіч Міхась, Салавей Уладзімір, Сапежка, Сідаровіч Яўген, Спірковіч Пятро, Стома Майсей, Табола Алег, Фурс Антон, Чыгрын Міхась, Шабоцька Адам, Шапавал Аляксандр, Шуман Павел, Юршэвіч Аляксандр, Яноўскі Сяргей.

Ва ўмовах канспірацыі і абмежаванай магчымасці збору больш дакладных звестак многія факты і прозвішчы засталіся невядомымі.

Васіль СУПРУН.

Вельмі прашу ганарар за артыкул «Патрыёты маўчаць нн схацелі!» накіраваць на ўзвядзенне помніка ахвярам камунізму ў Курапатах.

ЦАРКОЎНАЯ ХРОНІКА З БЕЛАРУСІ

/Паводле «Весьніка Беларускага Экзархату Праваслаўнай Царквы/

Патрыяршы Экзарх Мітрапаліт Філярэт 21-га сьнежаня выканаў Чын Асьвячэньня Храму Архістратыга Міхаіла ў Скідзелі на Гарадзеншчыне. Настаяцелям Царквы зьяўляецца а. Анатоль Дымша.

Патрыяршы Экзарх Беларусі наведаў прыход Беларускай Праваслаўнай Царквы ў весцы Галавачы, нядаўна зьвернена ўладамі парахвіянам. Настаяцелем Прыходу зьяўляецца Пратаярэй а. Міхал Астроўскі.

У Імсьціслаўлі Патрыяршы Экзарх Беларусі — Мітрапаліт Філярэт ў асысьце Архіяпіскапа Магілёўскага і Імсьціслаўскага — Максіма і Япіскапа Полацкага і Віцебскага — Дзьмітрыя, даканаў асьвячаньня Сьвята-Аляксандра-Неўскага Катэдральнага Сабо-

ЦАРКОЎНАЯ ХРОНІКА З БЕЛАРУСІ

ру. Настаяцелем Сабору зьяўляецца а. Тарас Віцько.

У Сьвятлагорску Экзарх высьвяціў новапабудаваны Храм імя сьв. Апостала Паўла. Пасьля Экзарх рукапалажыў ў Дыяканы Царквы Ражства Багародзіцы ў Радчыцку на Століншчыне — Валентына Шэлеста.

Патрыяршы Экзарх Беларусі наведаў Царкву сьв. Мікалая ў сяле Броннае каля Рэчыцы і Сьвята Усьпенскую Царкву ў Рэчыцы на Гомельшчыне. У Гомелі Патрыяршы Экзарх перасьвяціў адданы па доўгіх змаганьнях вернікаў — Петрапаўлаўскі Сабор.

У Магілёве Экзарх высьвяціў Катэдральны Сабор Трох Сьвяціцеляў ў суслужэньні Архіяпіскапа Магілёўскага і Імсьціслаўскага Максіма і Япіскапа Пінска-Берасьцейскага Канстантына. Патрыяршы Экзарх перадаў вобраз Сабору Беларускіх Сьвятых. На Царкоўнай урачыстасьці прысутнічалі Прадстаўнікі Гарадзкіх Уладаў.

У Вёсцы Годзічэва на Гомельшчыне, адбылася Багаслужба з адведаўшым прыход Экзархам Філярэтам, дзе ён рукапалажыў ў чын Дыякана Аўгена Усанава для Царквы сьв. Мікалая ў Брагіне на Гомельшчыне. Патрыяршы Экзарх наведаў такжа Храм Ражтва Багародзіцы ў Глыбоцкім і Малітоўны Дом ў Краўцоўцы на Гомельшчыне.

Высьвячана Праваслаўную Царкву сьвяціцеля Мікалая Мір Лікійскага ў Брагіне на Гомельшчыне Настаяцелем якой зьяўляецца а. Мікалай Дранко. Чын асьвячаньня Прастолу адбыўся ў Сьвята Пакроўскім Храме ў Хойніках на Гомельшчыне. Настаяцелем зьяўляецца там а. Уладзімер Казак.

У Берасьці адбылося асьвячаньне Царквы сьв. Мікалая, якога даканаў Патрыяршы Экзарх Беларусі Мітрапаліт Філярэт ў асысьце Япіскапа Берасьцейскага і Пінскага — Канстантына і Япіскапа Люблінскага і Холмскага Авеля з-пад Польшчы. Экзарх Беларусі Філярэт асьвяціў мейсца, дзе будзе пабудаваная Царква імя сьв. Вялікамучаніка Хведара Тырона ў Пінску.

ПРАВАСЛАЎЮ НА БЕЛАРУСІ—1000 ГАДОЎ

У верасні 1992 года Беларуская Праваслаўная Царква святкуе сваё тысячагоддзе. З нагоды свята сінод Беларускага Экзархата прыняў пасланне да вернікаў і пастыраў, у якім, у прыватнасці, гаворыцца:

1000 гадоў назад, у 992 годзе пераможны голас Евангельскай пропаведзі пра збавенне ў Хрысце ва ўсёй паўнаце сваёй дасягнуў нашай Бацькаўшчыны. І таму, дарагія суграмадзяне, 1992 год нам з вамі — год юбілейны, святочны, дабраславёны.

Заснаванне Полацкай епархіі дало пачатак не толькі царкоўнаму ўладкаванню на Беларускай зямлі, але з'явілася і найважнейшай пачатковай падзеяй у грамадзянскай гісторыі Беларусі. З утварэннем епіскапскай кафедры Полацк стаўся духоўным цэнтрам, з якога пашыралася святая хрысціянская вера — аснова маральнага адраджэння беларускага народа; пачынаючы з яго, Полацка, пайшла свая школа храмабудаўніцтва, асветы, настаўніцтва і рамёстваў.

Ужо ў 90-х гадах X стагоддзя пачало зараджацца ў Полацкай зямлі паслушніцкае жыццё, якое праз кароткі час дасягнула нечуванага росквіту. Сярод першых яго сейбітаў па годнасці стаіць імя прападобнай Еўфрасінні, ігуменні Полацкай, якая «яко луча солнечная просветила землю Полотскую». У далейшым два стагоддзі праславіліся святасцю свайго жыцця святцеля Міна, Дзіянісій і Сімяон, епіскапы Полацкія.

Заснаванне Полацкай епархіі адначасова з дзяржаўным будаўніцтвам сцвярджала ў гэтым княстве яго самастойнасць і паступова ўводзіла яго пад імем Белай Русі ў сям'ю еўрапейскіх народаў.

Пашыраючы хрысціянства ў старажытнабеларускіх землях, Праваслаўная Царква кіравалася ўсходняй традыцыяй, якая ўзыходзіць да святых роўнаапостальных Мяфодзія і Кірыла, настаўнікаў славянскіх. Гэтая традыцыя мае ў аснове захаванне і развіццё нацыянальнай культуры і мовы, што дае магчымасць усім народам успрымаць і выказваць слова Божае на іх роднай мове і што па-майстэрску пацвердзіў сваім перакладчыцкім і выдавецкім подзвігам славуты сын горада Полацка Георгій-Францішак Скарына. Так Кірыла-Мяфодзіеўская мова сталася найважнейшым сродкам евангельскай асветы і самабытнага развіцця продкаў усіх славянскіх народаў. І сёння яна ляжыць у аснове літургічнай мовы нашай Царквы, сведчачы пра спаконвечную гістарычную і духоўную супольнасць беларускага, рускага і ўкраінскага народаў.

Насталы год будзе нялёгкім выпрабаваннем. Але згадаем мужнасць нашых святых суайчыннікаў, у зямлі Беларускай распрамененых, і пастараемся прыпадобніцца ім у веры і праведнасці жыцця...

Мы спадзяёмся, што ў нашых урачыстасцях, якія адбудуцца 25—27 верасня, возьмуць удзел праваслаўныя хрысціяне з іншых дзяржаў і замежных краін, каб адзіным сэрцам і адзінымі вуснамі сведчыць на старажытнай зямлі Белай Русі паўнату ісціны, святасці і міласці, якімі жыве Святая Праваслаўная Царква.

ФІЛАРЭТ, Мітрапаліт Мінскі і Гродзенскі, Патрыяршы Экзарх усяе Беларусі; МАКСІМ, архіепіскап Магілёўскі і Мсціслаўскі; КАНСТАНЦІН, епіскап Брэсцкі і Кобрынскі; ДЗМІТРЫЙ, епіскап Полацкі і Віцебскі; СТЭФАН, епіскап Пінскі і Лунінецкі, АРЫСТАРХ, епіскап Гомельскі і Мазырскі.

Мітраполія ў Наваградку

Шэсьцсот пяцьдзесят гадоў назад князь пасад у Крэве заняў адзін з дванаццаці сыноў вялікага князя Гедыміна — Альгерд (1296? — 1377), які праз чатыры гады стаў вялікім князем літоўскім. Да гэтага часу тэрыторыя Вялікага княства Літоўскага значна пашырылася, у склад яе ўвайшлі Віцебская, Берасьцейская, Менская і Тураўская землі, сталіцаю стала Вільня.

Вялікі князь Альгерд праявіў сябе як выдатным военачальнікам, так і мудрым, дальнабачным палітыкам. Ягоны сучасьнік, які наведаў у той час Вільню ў складзе пасольства Ордэна, так пісаў пра вялікага князя: «У князя велічны выгляд, абліччa ружовае, прадаўгаватае, нос прамы, вочы блакітныя, вельмі выразныя, бровы густыя, бялявыя, валасы светлярусыя з сівізною, лоб высокі; ён росту вышэй сярэдняга, ні тоўсты, ні шчуплы, размаўляе гучным голасам, выразным, прыемным, ён добра ездзіць на кані, але ходзіць накульгваючы на правую нагу,.. па-нямецку разумее выдатна і можа свабодна гаварыць, але заўсёды размаўляе з намі

Вялікі князь Альгерд.

праз перакладчыка».

Альгерд яшчэ больш пашырыў уладаньні Вялікага княства Літоўскага, галоўным чынам на поўдзень і ўсход. Была вызвалена ад татарскае залежнасьці Украіна, межы дзяржавы даходзілі да Чорнага мора, у склад яе ўвайшлі Кіеўская, Чарнігаўская, Северская землі, а таксама Валынь і Падольле. Адначасна Альгерду даводзілася бараніцца і ад нямецкай агрэсіі — бітвы з крыжакамі адбыліся ў 1345, 1347, 1348, 1352, 1365 і 1370 гадах. Альгерду ўдавалася адбіваць усе напады крыжакоў.

Неспакойна было і на ўсходзе. Там узмацнялася Маскоўскае княства, маскоўскія князі намагаліся прыбраць да рук уладаньні суседніх удзельных князёў, дзейнічалі дзе вайсковаю сілаю, а дзе і подступам. Аб'ектам іхнае зацікаўленасьці стала Смаленскае княства. Вялікі князь Альгерд у саюзе зь ім адбіваў напады маскоўскага войска, у 1368, 1370 і 1373 гадах рабіў паходы на Маскву. У час аднаго зь іх ён дайшоў да самых сьцен горада. Маскоўскі князь Дзімітры вымушаны быў выехаць насустрач Альгерду з дарамі багатымі.

Як зазначалася ўжо, Альгерд быў не толькі выдатным военачальнікам, але і мудрым палітыкам. Магутнасьць сваe дзяржавы ён спалучаў з умацаваньнем рэлігіі ў ёй. Таму ён зьвярнуўся да канстантынопальскага патрыярха з прозьбаю заснаваць праваслаўную мітраполію ў першай сталіцы княства — Наваградку. Мітраполія была заснавана, канстантынопальскі патрыярх пасьвяціў у сан мітрапаліта Альгердавага сваяка князя Рамана.

З ЖЫЦЦЯ БЕЛАРУСКАЙ ПРАВАСЛАЎНАЙ ЦАРКВЫ ПАТРЫЯРШАГА ЭКЗАРХАТУ

НОВАЯ ЕПАРХІЯ

У ліпені леташняга году адбылося ў Менскім Катадральным Сьвята-Духаўскім Саборы ўстанаўленьне архімандрыта Арыстарха /Станкевіча/ на Япіскапа Гомельскага і Мазырскага. Устанаўленьня даканаў падчас Богаслужбы Патрыяршы Экзарх Беларусі — Мітрапаліт Філярэт ў саслужэньні з Архіяпіскапам Магілёўска-Імсьціслаўскім Максімам, Япіскапам Берасьцейска — Кобрынскім — Канстантынам, Япіскапам Полацка-Віцебскім — Дымітрыям і Япіскапам Пінска-Лунінецкім — Стэфанам. Хіратонія Архімандрыта Арыстарха на Япіскапа адбылася ў Сьвята-Усьпенскім Саборы ў Жыровічах.

Патрыяршы Экзарх Беларусі наведаў і адслужыў сьв. Літургію ў Сьвята-Ільінскай Царкве ў Нарачы Мядзёльскага раёну. Экзарх наведаў мястечка Радашковічы, дзе адслужыў Багаслужбу ў Царкве імя Прарока Ільлі. У Капылі Экзарх выканаў чын асьвяты Спаса-Ўзьнясенскае Царквы.

Патрыяршы Экзарх наведаў Гомель, дзе ў Сьвята-Петрапаўлаўскім Саборы адслужыў сьв. Літургію.

Экзарх рукапалажыў а. Ўладзімера Машэнскага на Дыякана, Дыякана Анатоля Яжэўскага ў Сьвятары і Юрыя Ярмоліча ў Дыяканы.

Ўлады зарэгістравалі ахвіцыяльна Полацкі Спаса-Еўфрасеўскі Манастыр Патрыяршы Экзарх ў Жыровічах, хіратанізаваў Дыякана Гарасіма Мазаля на Сьвятара. Акзарх наведаў сяло Княгініна Мядзёльскага раёну, дзе адслужыў Багаслужбу ў Сьвята-Троіцкай Царкве. Экзарх хіратанізаваў Сэмінарыста Леаніда Бялецкага ў Дыяканы.

Сынод Беларускае Праваслаўнае Царквы прыняў пастанову стварыць на тэрыторыі Віцебскай вобласьці другую Епархію паза існуючай Полацка-Віцебскай.

У Тураве пастаноўлена пабудаваць новую Царкву не на мейсцы старажытных руінаў Царквы 12 веку, але побач, закансэрваваўшы старавечныя руіны і кавалкі старых муроў цьвердзі, як гістарычны Музэй.

Ня глездзячы на папярэднія анонсы, «Весьнік Беларускага Экзархату» і надалей выходзіць амальшто цалкам на Расейскай мове /на 58-48 бачын/, толькі якіх дзьве па Беларуску. Больш таго, замест прысьвячаць бачыны часапісу справам Праваслаўя на Беларусі, значная частка часапісу прысьвячаецца справам Расіі, а не Беларусі. Вы ня знойдзеце ані слова напр. аб сьв. Мучэніках Віленскіх, Сьвятых Смаленскіх, затое аб Іване Кранштадзкам, Чэхаву. Вершы аб «Расіі-родзіне», «Русскам Духу» і пад. Дык чыя гэта Царква? Гэта-ж просты шлях ппхнуць Беларускі народ ў рукі Рымскага Вуніяцтва! Паўстае мімаволі думка, што пад покрывам Царквы, дзее Расейска-Польская змова: зьнішчыць Беларускі народ, ды падзяліць скастраваных нацыянальна еўнухаў міжсобку.

М.С.

Калі суверэнітэт Беларусі апынецца ў небяспецы, «правыя» і «левыя» будуць змагацца па адзін бок барыкад

Калі ў некага за межамі Беларусі ўзнікне ідэя стварыць што-небудзь накшталт новага ГКЧП або якімсьці іншым чынам упіхнуць незалежныя краіны ў граніцы былога СССР ці Расійскай імперыі, ён павінен улічыць адну акалічнасць: у нашай рэспубліцы яму давядзецца мець справу не толькі з законна выбранымі органамі ўлады, але і з Антыкрызісным камітэтам, які спецыяльна для падобных выпадкаў створаны ў мінулую суботу.

Якая б бездань ні раздзяляла «правых» і «левых», з якім бы імпэтам ні вяліся палітычныя баі паміж рознымі партыямі і рухамі,— аказалася, ёсць ідэя, што здольна аб'яднаць самых заўзятых радыкалаў і самых рашучых кансерватараў. Ідэя гэтая — суверэнітэт Рэспублікі Беларусь і тая пагроза, якая можа ўзнікнуць для гэтага суверэнітэту па прычыне цяжкапрадказальных працэсаў, што адбываюцца на тэрыторыі былога СССР.

У суботу ў Доме літаратара можна было назіраць карціну, якую нячаста ўдаецца пабачыць: лідэры ўсіх асноўных партый, грамадскіх арганізацый і дзяржаўных органаў сядзелі за адным сталом і цалкам пагаджаліся адзін з адным. Старшыня Вярхоўнага Савета С. Шушкевіч з лідэрам БНФ З. Пазьняком — па правую руку і старшынёй Сацыял-дэмакратычнай Грамады М. Ткачовым — па левую, магло здацца, забылі пра свае рознагалоссі і гатовы працягнуць адзін аднаму руку падтрымкі і дапамогі.

29 палітычных партый і рухаў, прафсаюзаў, грамадскіх арганізацый і дзяржаўных органаў падтрымалі ідэю, прапанаваную Беларускім згуртаваннем вайскоўцаў. Калі ўлічыць, што ў ліку гэтых 29-ці — кіраўнікі парламента і ўрада, а таксама ключавых міністэрстваў,— можна прыйсці да высновы, што новае аб'яднанне — рэч зусім не другарадная.

Многія сёння задаюць пытанне: ці існуе настолькі сур'ёзная пагроза дзяржаўнасці Беларусі, каб ствараць такі камітэт? На думку С. Шушкевіча, пагроза такая ўзнікае штогадзінна, і ў такой сітуацыі нельга займацца палітычнымі гульнямі. Станіслаў Станіслававіч таксама зазначыў, што ў захапленні ад ідэі, прапанаванай БЗВ, і ахвотна паставіў подпіс пад тэкстам антыкрызіснага пагаднення.

На сходзе выбрана выканаўчая рада Антыкрызіснага камітэта, у склад якой увайшлі прадстаўнікі міністэрстваў унутраных спраў, інфармацыі, замежных спраў, Камітэта дзяржбяспекі, Мінгарсавета, БНФ, БСДГ, свабодных прафсаюзаў, Беларускага згуртавання вайскоўцаў. Старшынёй Антыкрызіснага камітэта абраны В. Кебіч.

Наўрад ці варта перабольшваць значэнне толькі што ўзнікшага аб'яднання. Зусім відавочна: з'яўленне камітэта ніяк не паўплывае ні на вастрыню палітычнай барацьбы ў рэспубліцы, ні на глыбіню крызісу, які ўсё больш ахоплівае грамадскае і эканамічнае жыццё. І ўсё ж нельга не вітаць яго стварэнне хоць бы таму, што ў самых розных палітычных колах выспела ўсведамленне таго, што ёсць у нашага народа агульныя каштоўнасці, дзеля абароны якіх варта забыць пра крыўды, рознагалоссі, уласныя палітычныя інтарэсы.

Адметны факт: сярод падтрымаўшых ідэю пагаднення няма кіраўнікоў Партыі камуністаў Беларусі, а таксама Беларускай ваеннай акругі. Зусім магчыма, што адносіны да новаўтворанага аб'яднання з боку розных палітычных і дзяржаўных арганізацый стануць своеасаблівым індыкатарам для вызначэння іх стаўлення да дзяржаўнай незалежнасці Рэспублікі Беларусь.

Валянцін ЖДАНКО.

КОЖНЫ ДБАЕ ПА-СВОЙМУ

ГОМЕЛЬ (У. Пернікаў). З дзяржаўнымі сцягамі былога Савецкага Саюза і Беларускай ССР у мінулую нядзелю выйшлі сотні жыхароў абласнога цэнтра на плошчу Паўстання. Тут адбыўся мітынг, арганізаваны рухам «Адзінства і справядлівасць».

Удзельнікі яго гаварылі аб тым, якую бяду прынёс народу палітычны і эканамічны развал СССР, ганьбілі Вярхоўны Савет рэспублікі за тое, што ён не ўлічыў волю народа, які год назад на рэферэндуме выказаўся за адзінства СССР і прагаласаваў за суверэнітэт рэспублікі. У прынятай рэзалюцыі знайшлі адлюстраванне такія пункты, як правядзенне паўторнага рэферэндуму, дзе кожны чалавек мог бы выказацца па пытанню аб адзінстве Савецкага Саюза. Што ж, кожны дбае аб рэспубліцы пасвойму.

ШАЛІ ВАГАЮЦЦА...

МАГІЛЁЎ (А. Санчук). Абласны сацыялагічны цэнтр правёў даследаванне сярод жыхароў горада з мэтай высветліць адносіны насельніцтва да рэферэндуму. Метадам ананімнага анкетавання апытана 647 чалавек. Вынікі наступныя: за правядзенне рэферэндуму выказаліся 32,1 працэнта апытаных, супраць —34,8, а кожны трэці (33 працэнты) яшчэ не зрабіў выбару.

Віцебск вітае лідэраў БНФ!

Нягледзячы на тое, што старшыня Вярхоўнага Савета Станіслаў Шушкевіч забараніў народным дэпутатам ад апазіцыі выязджаць на службовым транспарце за межы Менска, яны ж, як і належыць народным, сустракаюцца з насельніцтвам. Толькі што пабывалі ў Віцебску, дзе былі надзвычай цёпла сустрэты гараджанамі.

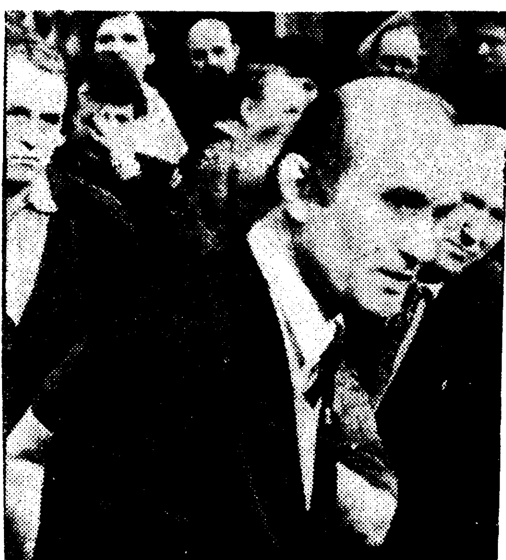

Добра вядома, што прадстаўнікоў ад апазіцыі ў Вярхоўным Савеце Орша сустракала шматлюднай аўдыторыяй. Тым не менш, некаторым сабкорам хацелася прадставіць сустрэчу з ёй, як паўпустую залу, што і зрабілі яны, папіраючы святую праўду. Можа, гэткага ж хацелася б некаторым і з Віцебскай прэсы, асабліва тым, хто піша пад зняважлівай рубрыкай «Демократические посиделки» матэрыяльчыкі наконт «Гидра большевизма и 70 демократов», («Віцьбічы»). Аднак тысячы гараджан, дзесяткі журналістаў, у тым ліку з рыдыё і тэлебачання, не дадуць нахлусіць і на гэты раз, бо «демократические посиделки» праходзілі пры перапоўненых залах гарадскога Дома культуры і асабліва Палаца прафсаюзаў (парк Фрунзе). Гэта— нягледзячы на тое, што тамсям у нашым горадзе ўсё ж імкнуліся сарваць афішы, якія паведамлялі аб прыездзе прадстаўнікоў Беларускага Народнага Фронту.

Такога паломніцтва людзей, што пацягнуліся па закліку душы на сустрэчу з «так званым» у нядаўнім мінулым лідэрам «так званага» БНФ, мусіць не прыпомніць наш Віцебск. І, не сумняваюся, многіх прыхільнікаў камуністычнай ідэалогіі (а яны былі таксама) агарнуў непрыязны смутак і безвыходнасць, бо не змаглі яны не прыпомніць, як на партыйныя сходкі, калі прыязджаў які-небудзь сакратар ЦК, трэба было хадзіць ледзь не з-пад палкі, у страху, што ад неяўкі «последуют оргвыводы».

Вось яна, свядомасць людзей—лакмусавая паперка нашага часу: ад гістарычных форумаў па прымусу да «демократических посиделок» працягласцю ў чатыры гадзіны з бясконцымі балючымі пытаннямі.

Пад апладысменты сотняў віцябчан увайшлі ў залу дэпутаты ад апазіцыі.

Характарызуючы крызіснае становішча ў беларускай дзяржаве, старшыня Сойму БНФ Зянон Станіслававіч Пазьняк, які першым узяў слова, пераканаўча адзначыў, што эканамічныя пытанні нельга вырашыць без вырашэння пытанняў палітычных. Сённяшні склад Вярхоўнага Савета быў абраны на недэмакратычнай аснове і прызначаўся для «пабудовы камунізму», павінен быў галасаваць за тое, што ўжо даўно вырашыла Масква.

—Цяпер мы незалежная дзяржава,—гаварыў лідэр ад апазіцыі,—таму павінны весці незалежную палітыку. Камунізм знік, а яго орган —Вярхоўны Савет—застаўся. Ён не жадае, а хутчэй не ўмее працаваць, стаў нежыццяздзейным. Настаў час аб правядзенні ўсебеларускага рэферэндуму па выказванню Вярхоўнаму Савету недаверу, а таксама адстаўцы ўрада.

У сваім выступленні, у адказах на шматлікія запіскі народны абраннік абгрунтаваў прычыны недзеяздольнасці Савета і неабходнасці яго замены, развянчаў абарончую прапаганду прэсы і некаторых асоб у тым, што «коней на пераправе не мяняюць».

Аўдыторыя ў цэлым зразумела, што ў экстрэмальных умовах на пераправе можа быць замена, асабліва, калі «конь здох».

З усебаковым і дэталёвым абгрунтаваннем эканамічнай праграмы выступіў Уладзімір Заблоцкі, а сустаршыня Беларускага згуртавання вайскоўцаў У. Савянок давёў да слухачоў аб мэтазгоднасці ўласнай арміі і ўласнай вайсковай палітыкі.

На шматлікія пытанні адказаў народны дэпутат Сяргей Навумчык.

Нязначную, але беспрэтэндэнтную па сваёй бестактоўнасці замінку ўнёс «фермер» з-пад Верхнядзвінска, які як актыўны ўдзельнік новых партыйных фарміраванняў камуністаў выступае супраць уласнасці на зямлю і за рэанімацыю СССР. Ён бесцырымонна ўзышоў на трыбуну са сваёй паўсямеснай прагай паведаміць аб пражэктах «государственного обустройства» ў той час, калі дэпутаты давалі адказы на шматлікія пытанні прысутных.

Слухаць «фермера» і актывіста руху за сацыяльную справядлівасць чамусьці не пажадалі.

На наступны дзень дэпутаты ад апазіцыі сустрэліся з М. А. Федарчуком (па ВС не помняць), на прадпрыемствах, а вечарам зноў са шматлікімі гараджанамі ў тэатры Імя Якуба Коласа.

Яўгенія МАЛЬЧЭЎСКАЯ.

Хаця пра пралетарыяў і не ўспомнілі...

Прыхільнікі «сацыялістычнага выбару» ў Слуцку, здаецца, пачалі выходзіць з акопаў. Нядаўна ў раённай газеце з'явілася аб'ява аргкамітэта па стварэнню гарадской арганізацыі партыі камуністаў Беларусі.

Камітэтчыкі звярнуліся да ўсіх членаў былой КПСС з заклікам прыйсці на рэгістрацыю, мець пры сабе партыйны білет. І адрас указалі: Дом Саветаў, першы паверх, пакой № 112. Там пастаянна дзяжурыць «свой» чалавек з ліку пенсіянераў. А каб надаць кампаніі масавасць, члены аргкамітэта расклеілі на аўтобусных прыпынках і ў іншых месцах прапагандысцкія, у стылі Ніны Андрэевай, абвесткі, аддрукаваныя на рускай мове, пад рубрыкай: «Все, кто за коммунистический путь, объединяйтесь!». Да пралетарыяў усіх краін, як бачыце, ужо не звяртаюцца — такі заклік наказаў доўга жыць. І не да «путей» сёння пралетарыю, калі кожны думае, як выжыць ва ўмовах разгулу свабодных цэн. Ды і былыя партыйцы не сталі ля дзвярэй пакоя 112 у шчыльную чаргу на рэгістрацыю. У першы дзень туды прыйшоў... адзін чалавек, пенсіянер. За тыдзень завіталі трыццаць, таксама пераважна з ліку ветэранаў.

Міхась КАСТРЫЦКІ.

ЧАМУ «МЭРЫЯ», А НЕ ГІСТАРЫЧНЫ БЕЛАРУСКІ БУРМІСТРАТ?

Менскі Гарсавет мае зьмяніць свой накінены Саветамі назоў Гарадскіх уладаў, і Старшыня Гарсавету Менску мае называцца «Мэрам» па прыкладу Масквы. Дзіўна, чаму не гістарычна Беларускім «Бурмістар» і не «Лава Радных» і г.п., гістарычнымі Беларускімі назовамі. Пашто зараз малпаваць Маскву?

«На вернасць Рэспубліцы Беларусь»

Пакуль гэтыя радкі ўбачаць свет, палітычная сітуацыя вакол Узброеных Сіл былога СССР павінна вырашыцца.

А на Беларусі тым часам прымаюць прысягу. Што ў слове гэтым — прысяга? Адказнасць? Якая? Маральная, прававая... «...Паступаючы на вайсковую службу, прысягаю на вернасць Рэспубліцы Беларусь і яе народу».

Клянуцца пакуль што адны салдаты. З тых, што прыйшлі ў войска напрыканцы лістапада — на пачатку снежня. Як і Беларусь цяпер — маладая дзяржава, так і абаронцы яе — маладыя, юныя, тэрмін сваёй службы вызначаюць месяцам — двума.

У некаторых вайсковых злучэннях Беларускай ваеннай акругі тэкст прысягі ўчарашнія дапрызыўнікі чыталі на роднай мове. Яно і зразумела — леташні асенні прызыў склаўся цалкам з беларусаў ды ўраджэнцаў Беларусі — тых, хто цяпер жыве ў рэспубліцы. Незразумела іншае: усё ж такі ў большасці воінскіх калектываў прысягалі па-расійску, пераклаўшы тэкст «Вайсковай Прысягі» з беларускага арыгінала, зацверджанага Пастановай Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь. Цікава, а ці задумаліся вайскоўцы над тым, хто ж зацвярджаў расійскі тэкст прысягі? Гэтак жа можна было і пераблытаць, ды клятву даць Расіі, ці СНД, ці яшчэ каму-небудзь.

Хаця што тут незразумела?! З усяго афіцэрскага корпуса БВА толькі недзе пятую частку складаюць беларусы. Няма ў акрузе сярод генералаў — камандзіраў дывізій ніводнага беларуса. Затое за межамі Рэспублікі Беларусь служыць каля 40 тысяч афіцэраў-беларусаў ці ўраджэнцаў Беларусі, якія прызываліся ў войска з нашай роднай старонкі. Канешне ж, відаць, многія з іх забыліся на родную мову. Але пачуццё нацыянальнай свядомасці, жаданне служыць свайму народу падштурхнула 3226 нашых землякоў напісаць рапарты з просьбай даць ім магчымасць служыць на Беларусі.

Прыняцце «Вайсковай Прысягі» маладымі салдатамі паставіла калектывы злучэнняў БВА ў даволі няёмкую сітуацыю. Афіцэры ж падначалены іншай прысязе — колішняга СССР... Як загадваць, як выконваць загады, а здарыцца што, то як і за каго ісці ў бой?..

Алесь КАРЛЮКЕВІЧ.

БЕЛАРУСЬ— КРАІНА-ПАРТЫЗАНКА

ПАДЗЕЯ гэта, калі б адбывалася яна дзе-небудзь, як часта кажуць, у цывілізаваным свеце, стала б знамянальнай і памятнай для ўсёй грамадскасці краіны. На Беларусі ж дзень 20 сакавіка 1992 года быў звычайным, як і папярэдні, будзённым днём. Толькі купка заўзятараў-філатэлістаў цярпліва выстойвала колькігадзінную чаргу на Менскім паштамце, каб правесці спецгашэнне першай маркі трэцяй беларускай рэспублікі з выявай крыжа XII ст. Ефрасінні Полацкай.

У тым самым цывілізаваным свеце, несумненна, з нагоды такой падзеі ўдарылі б у званы ў святынях, першая сотня спецыяльна пранумараваных марак была б уручана высокім дзяржаўным службоўцам, грамадскім дзеячам, дбаннем якіх нацыя дачакалася такога Вялікага дня.

Цяжка прагназаваць паводзіны грамадскасці цывілізаванага свету. Але думаецца, што без сродкаў масавай інфармацыі ніяк не абышлося б.

У нас, на Беларусі, традыцыі, падобна, трывалейшыя, чым у закаранелых традыцыялаў ангельцаў. Пад покрывам вечаровага змроку, па-партызанску, як і паўстагоддзя таму назад, летась над Домам урада ўзвіўся Дзяржаўны бел-чырвона-белы сцяг. Гэткім жа партызанскім манерам прыбралі з пляцу каля будынка былога ЦК кампартыі помнікі мастацтва рэспубліканскага значэння—бюсты Леніна і Маркса. Не дужа шануючы закон, крышылі на друз будынак старога вакзала. «Добры вечар» толькі і паспеў гукнуць наўздагон помніку мінуўшчыны: «Бывай і прабач». Не шанавалі нашы дзяржаўныя мужы законаў. Вынікае, што й не збіраюцца іх шанаваць. Як не вучыліся лепшым звычкам ад суседзяў, то, падобна, і цяпер вучыцца не збіраюцца.

Што ж, шаноўныя грамадзяне незалежнае Рэспублікі Беларусь, будзьма хоць мы вартыя слаўных, а ў дадзеным выпадку — і баявых, традыцыяў сваіх дзядоў ды бацькоў У народзе кажуць: зямля чуткамі поўніцца. Кажуць, што ўжо здрукавана марка Беларусі да стагоддзя Рыгора Шырмы. Кажуць, нібы вось-вось з'явяцца яшчэ дзве маркі — з выяваю Дзяржаўнага герба «Пагоня» і Дзяржаўнага сцяга. Рыхтуймася! Самы раз паціху зацягваць: «Ой, бярозы ды сосны...»

Дарэчы, побач з імем славутай беларускай асветніцы сярэднявечча Ефрасінні Полацкай на першай марцы не лішнім было б указаць, што зроблены напрастольны крыж выдатным майстрам Лазарам Богшам.

(БСДГ) **Ігар ЧАРНЯЎСКІ, старшыня пастаяннай камісіі Мінгарсавета па культуры, ахове і адраджэнні гісторыка-культурнай спадчыны.**

АТАМНАЯ ЗБРОЯ

Найвялікшы клопат для Вольнага Сьвету і трывогу ў сяньняшнім пасавецкім хаосе выклікае справа бязьпекі Савецкай Атамнай зброі. Украіна і Беларусь ужо задэкляравалі, што яны будуць безатамнымі Дзяржавамі. Камуністычныя ханы Казахстану хоць і прабуюць шантажаваць ім, але не пасьмеляцца ўвайшоўшы ў Судруства і ўся зброя апынецца ў Расеі, але пад трайным наглядам Распублік. Амэрыка ўжо выасыгнавала паўмільярда даляраў ў дапамогу яе зьнішчэньня. Мае быць зьнішчана 15 тысяч боегаловак /палавіна запасаў/. Уся Атамная зброя будзе перавезеная да Расеі.

ЗА ШТО І КАМУ НЕ ПАДАБАЕЦЦА РЭФЕРЭНДУМ?

ЯК ВЯДОМА, у растыражаванай у друку Заяве Прэзідыум Вярхоўнага Савета і Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь рэзка асудзілі Беларускі народны фронт «Адраджэньне» за тое, што гэты палітычны рух выступіў з ініцыятывай правядзення рэферэндуму аб даверы цяперашняму парламенту і ўраду. Маўляў, такія дзеянні БНФ вядуць да палітычнай нестабільнасці і хаоса ў грамадстве ў той час, калі наша кіраўніцтва мае поспехі ў сацыяльнай абароне людзей. Прыкладна тое ж самае заявіў на нядаўняй прэс-канферэнцыі і Старшыня Вярхоўнага Савета Станіслаў Шушкевіч.

Наш спецыяльны карэспандэнт Алесь МІКАЛАЙЧАНКА звярнуўся да старшыні ініцыятыўнай групы па правядзенню рэферэндуму Уладзіміра АНЦУЛЕВІЧА і папрасіў яго даць адказ на гэту крытыку.

— Логіка такіх заяў зразумелая. Рэферэндум — рэальная пагроза некампетэнтнаму і бяздарнаму гаспадаранню ў Беларусі ўладных структур, дзе скрозь учарашняя кампартнаменклатура. Яна па-ранейшаму складае абсалютную і падаўляючую любое іншадумства большасць у Вярхоўным Савеце і стопрацэнтную наяўнасць у Савеце Міністраў і залежных ад яго дзяржкамітэтах ды міністэрствах. Проста дзіўна робіцца: калі вы, спадары кіраўнікі рэспублікі, паспяхова працуеце і сацыяльна бароніце народ, як пра тое заяўляеце, дык чаму гэтак баіцеся ягонага меркавання і аб вашых поспехах, і аб вас саміх? Так, аргументацыя ў нашых апанентаў супраць усенароднага галасавання вельмі слабаватая, адны эмоцыі на фоне эканамічных правалаў: патрабуюць то не мяняць коней на пераправе (а што з імі рабіць, калі воз далей не могуць цягнуць?), то стабільнасці для сваіх спраў, — заўважыў Уладзімір Іванавіч.— Быццам не ведаюць, што людзі, нягледзячы на міфічныя ўдачы спадара Кебіча, настолькі азлобленыя і палітыкай цэн, і «ціхай» грабежніцкай прыватызацыяй дзяржаўнай уласнасці рознымі СП ды МП, ускормленымі на бальшавіцкіх грашах, што БНФ, нашыя саюзнікі з іншых дэмпартыяў, каб папярэдзіць, сацыяльны выбух пайшлі на падрыхтоўку гэтага рэферэндуму. Хай, нарэшце, людзі выкарыстаюць свае правы сказаць «так» або «не» Вячаславу Францавічу, яго камандзе і яго сябрам-дэпутатам з парламента.

Наш рэферэндум — гэта законная, дастойная любой цывілізаванай краіны акцыя, каб вызваліцца ад палітыкаў, якія не столькі дбаюць пра адраджэнне роднай дзяржавы і свайго народу, колькі думаюць аб тым, ці спадабаецца тое, што яны робяць, Маскве.

— Станіслаў Шушкевіч аднадначна выказаўся, што фармулёўка пытання, якое выносіцца на рэферэндум, няясная, заблытаная.

— Магчыма, з пункту гледжання стылістыкі, фармулёўка атрымалася троху груватская. Але юрыдычна — правамерная. Гэта прызнала нават Цэнтральная выбарчая камісія. Уявіце сабе, калі б мы спачатку прагаласавалі за роспуск парламента, потым за новыя выбары і, нарэшце, за ўвядзенне ў дзеянне новага Закона аб выбарах, то што атрымалася б?

— Цікава, што? Здаецца, прыкладна так галасаваць прапаноўваў старшыня Камісіі Вярхоўнага Савета Дзмітрый Булахаў...

— Так. Але спадар Булахаў не падумаў, якая магла б узнікнуць сітуацыя, калі б народ адразу ж прагаласаваў бы за роспуск Вярхоўнага Савета, а пасля супраць новых выбараў. Тады ўжо галасаванне адносна прыняцця Закона аб выбарах у новай рэдакцыі наогул не мела б сэнсу. Вось калі сапраўды рэспубліка прыйшла б да поўнага безуладдзя і анархіі. Наша фармулёўка непадзельна спалучае ўмовы роспуску цяперашняга парламента з умовай новых выбараў у Вярхоўны Савет па новаму выбарчаму заканадаўству. Яна надзвычай дакладна рэгламентуе тое, якія рашэнні павінны быць прыняты па выніках усенароднага галасавання.

— Як ідзе збор подпісаў пад патрабаваннем аб рэферэндуме?

— Па стану на 4-е сакавіка нашы актывісты сабралі 50 працэнтаў подпісаў, палавіну з іх «забяспечылі» нашы з вамі землякі — мінчане. На вялікі жаль, розныя перашкоды чыняць мясцовыя органы ўлады, якія павінны пячаткай завяраць подпісы людзей на падпісных лістах. Асабліва тут «вызначаюцца» Ленінскі і Кастрычніцкі райвыканкамы ў Мінску. Нам нічога цяпер не застаецца, як падаць адпаведную скаргу ў Пракуратуру рэспублікі, бо за такія справы, згодна з законам, чыноўнікі павінны быць прыцягнуты да крымінальнай адказнасці. У Навагрудку, напрыклад, яны спрабавалі адмовіцца — без ніякіх падстаў — заверыць падпісныя лісты, прадстаўленыя адным з кіраўнікоў нашай групы, народным дэпутатам Беларусі Галінай Сямдзянавай. Ініцыятар такіх вось парушэнняў—в. а. старшыні Цэнтрвыбаркама С. Махавікоў. Аб яго пазіцыі нядаўна расказваў «Добры вечар». Так што рэферэндум, не навязаны народу «зверху», як гэта было вясной мінулага года, калі Беларусь яшчэ не мела на гэты конт свайго Закона, а праводзімы па ініцыятыве «нізоў», посткамуністычнымі сіламі сустракаецца ў штыкі. Што ж, мы не супраць крытыкі. Мы супраць яе бяздоказнасці, розных штукарстваў, якія ўзяла на ўзбраенне кампартыйная наменклатура.

Карыстаючыся выпадкам, хачу сказаць, што ініцыятыўная група ставіць перад сабой задачу сабраць неабходныя 350 тысяч подпісаў за правядзенне рэферэндуму ў самы бліжэйшы час, каб пытанне аб даце рэферэндуму было вырашана як мага хутчэй. Да нас звяртаецца шмат людзей з прапановамі дапамогі. Гэтых людзей я прашу тэлефанаваць раённым каардынатарам збору подпісаў: ЗАВОДСКАГА РАЁНА — Віктару КАРОЛІКУ, 43-09-22; КАСТРЫЧНІЦКАГА — Валеры РАТНІКАВУ, 78-02-16 (з 9.00 да 12.00); ЛЕНІНСКАГА — Уладзіміру БОРДАКУ, 49-23-92; МАСКОЎСКАГА — Георгію КУНЕВІЧУ, 71-65-08; ПАРТЫЗАНСКАГА — Вячаславу ЧАРНЯЎСКАМУ, 64-94-26; САВЕЦКАГА і ЦЭНТРАЛЬНАГА раёнаў — Вячаславу СІЎЧЫКУ, 36-63-17; ФРУНЗЕНСКАГА — Генадзю БАНКЕВІЧУ, 52-82-25.

Гарадскі кантактны тэлефон — 27-57-78.

СЯЛЯНСКАЯ ПАРТЫЯ

«Народная Газэта» падае, што ў Менску зарэгістравана /ўлегалізавана/ Беларускую Сялянскую Партыю. У Статуце Партыі сказана, што мэтай партыі будзе: абарона палітычных правоў і эканамічных інтарэсаў сялянства і яго адраджэньня шляхам звароту яму права ўласнасьці на зямлю і іншыя сяродкі вытворчасьці і адраджэньня самасьвядомасьці і маральнага духу Беларускага народу, ягонай культуры і мовы.

Гутарка са старшынёй беларускай сялянскай партыі ***Я. М. ЛУГІНЫМ***

БСП: БЕЛАРУСКІ СЕЛЯНІН НАКОРМІЦЬ НАРОД, КАЛІ СТАНЕ ГАСПАДАРОМ НА ЗЯМЛІ

*Сялянства, абрабаванае да ніткі. *Мэта партыі — правесці зямельную рэформу.* Каравул! Калгасы разганяюць!.. *Адкрыты ліст Генеральнаму пракурору. * Хаджэнне па пакутах беларускага фермера. * У якую партыю беднаму селяніну падацца?*

Яшчэ нядаўна такое і ўявіць было цяжка. Пенсіянер падаў у суд на старшыню калгаса і выйграў працэс. А пачалося з таго, што Уладзімір Сурма з-пад Баранавіч па дазволу сельсавета засеяў жытам 15 сотак зямлі, якія пуставалі побач з яго агародам. Старшыня ж калгаса паслаў трактар, каб пасевы пераараць. І вось рашэнне суда: аплаціць страты, якія панёс пенсіянер. Выйграць працэс дапамагла Уладзіміру Сурме Беларуская сялянская партыя. Натуральна адсюль наша пытанне ў гутарцы са старшынёй гэтай партыі Яўгенам Міхайлавічам Лугіным:

— Чаго дабіваецца БСП?

— Вядома, што наша сялянства ніколі не мела палітычнай абароны. У цывілізаваных краінах яго інтарэсы прадстаўляюць розныя хрысціянска - дэмакратычныя партыі. А што ў нас? Селяніна як рабавалі ўсё ягонае жыццё, так і цяпер рабуюць да ніткі. І называем яшчэ нашым кармільцам. Вось для абароны яго эканамічных і палітычных правоў і створана сялянская партыя. Існуе яна ўжо год. Зарэгістравана ў Мінюсце.

Мае каля 5 тысяч членаў. І хоць прадстаўлены ў ёй усе пласты грамадства, большасць яе членаў — з сельскай мясцовасці. Наша мэта на бліжэйшы час — правесці зямельную рэформу. Мы хочам вярнуць селяніну права на зямлю, сродкі вытворчасці і на вынікі сваёй працы.

На зямлі павінен працаваць гаспадар, а не раб. Тыя, хто вырас пры калгасна-саўгаснай сістэме, не могуць сабе ўявіць, як можна селяніну жыць інакш. Першымі паднялі лямант наменклатуршчыкі: «Каравул! Калгасы разганяюць!..» Гэта няпраўда. Мы кажам так: калгасы трэба рэфарміраваць. Гэта значыць, ператварыць іх у асацыяцыі — фермераў, арандатараў або акцыянерныя таварыствы. Тое ж і з саўгасамі. А кожнаму працаўніку выдаць два дакументы. Адзін гэта акт на валоданне зямлёй. Другі дакумент — дазвол на валоданне маёмасцю, што яму належыць у калгасе саўгасе. І няхай самі людзі вырашаюць: ці працаваць па-старому, ці аб'ядноўвацца ў кааператыў, ці гаспадарыць самастойна.

— Апошнім часам прыняты законы аб зямлі. Як яны выконваюцца?

— Год назад я ездзіў у Літву, каб вывучыць вопыт фермерскай гаспадаркі. У той час там было ўжо [illegible]00 самастойных гаспадарак [illegible] тысяч заяў чакала разгляду.

Прычым, падкрэсліваю, ніводзін калгас не быў разагнаны. У нас жа на сённяшні дзень толькі 600 чалавек атрымалі зямлю. Як відаць, зямельная рэформа тут топчацца на месцы, мясцовыя улады ўсяляк ёй супраціўляюцца. Нядаўна аб гэтым я напісаў адкрыты ліст Генеральнаму пракурору рэспублікі М. І. Ігнатовічу. Прывяду толькі некалькі прыкладаў з яго. Па закону мясцовыя ўлады павінны даваць адказ на кожную просьбу аб выдзяленні зямлі. Паколькі на адмоўныя адказы мы звяртаемся ў пракуратуру, бюракратыя наогул перастала прымаць заявы.

— Можа, няхай сяляне вам перасылаюць свае заявы. А вы зарэгіструеце іх і накіруеце куды трэба.

— Мы так і ставім пытанне. І ўжо вядзём работу сумесна з урадавым Камітэтам па зямельнай рэформе і землеўпарадкаванню. Але бюракратыя зноў памяняла тактыку. Даюць людзям зямлю на такіх умовах, каб тыя самі ад яе адмовіліся. Выдзяляюць на тарфяніках, зарослую кустамі. далёка ад жылля. А то яшчэ ў адным адрэжуць і дадуць другому. Каб уцягнуць іх у спрэчкі. Або каб намучыўся са сваім надзелам ды і кінуў. Карацей, бюракратыя не хоча ніякіх змен.

— У апошняй урадавай пастанове сказана, каб такіх прыцягвалі да адказнасці...

— Усё гэта фікцыя. Мясцовыя ўлады кажуць: пастанова для нас не закон.

— Але ж і закон быў.

— Так. Але ён таксама не працуе. Таму я і пытаю Ігнатовіча: колькі людзей вы прыцягнулі да адказнасці за парушэнне закона аб зямлі? Самі мы сваіх прыхільнікаў абараняем трыма сродкамі: праз народных дэпутатаў усіх узроўняў, праз суды і праз сродкі масавай інфармацыі. Дзейнічаем па закону, як партыя парламенцкага тыпу.

— Мець зямлю — мала. Трэба яе яшчэ апрацаваць...

— Гэта цяжкае пытанне. У Літве, напрыклад, калі фермер бярэ зямлю, яму туды пракладаюць дарогу, лінію электраперадач, выдзяляюць не менш 50 кубоў лесу, 70 тысяч штук цэглы. Такі дзяржаўны падыход. А ў нас — кансерватыўнае засілле... Праўда, некаторыя фермеры становяцца ў чаргу на тэхніку ў сялянскім саюзе, адкрываюць рахунак у банку. Але ўсё гэта даецца праз фермерскае хаджэнне па пакутах.

— Чаму ў чаргу на тэхніку становяцца ў сялянскім саюзе?

— Бо ў нас цяпер ёсць тры палітычныя сілы на вёсцы. Адна — гэта наша партыя. Другая — сялянскі саюз. Яна аб'ядноўвае тых, хто ўжо ўзяў зямлю. І вырашае ў асноўным гаспадарчыя задачы. Трэцяя сіла — саюз аграрнікаў. Быў створаны ў свой час беларускай кампартыяй — каб абараніць калгасна-саўгасную сістэму. Да гэтага часу не могуць зразумець новыя рэаліі. І хоць мы прапаноўваем ім супрацоўніцтва, ад гэтага адмаўляюцца. Думаю, і самастойным гаспадарам ад іх будзе невялікая падтрымка. Але няхай сяляне самі вырашаюць, на каго ім спадзявацца.

— А якія вашы планы на будучае?

— У сакавіку правядзём другі з'езд сваёй партыі. Цяпер праходзяць раённыя канферэнцыі. Ствараюцца органы кіраўніцтва, выбіраюцца дэлегаты на з'езд.

Работы шмат. Але галоўнае для нас — інтарэсы гаспадароў, правядзенне зямельнай рэформы.

Распытваў А. СІЛЯНКОЎ.

ПРАФСАЮЗЫ БЕЛАРУСІ СЯНЬНЯ

У Беларускай Рэспубліцы сяньня існуе дзьве Прафсаюзныя арганізацыі. Гэта: Фэдэрацыя Прафсаюзаў Беларусі на чале з Уладзімерам Ганчарыкам і Канфэдэрацыя Працы Беларусі на чале з Міхайлам Собалям. Фэдэрацыя Прафсаюзаў Беларусі перамянаваная з даўнейшых урадавых Прафсаюзаў, Канфэдэрацыя Працы Беларусі — твор новы, зьвязаны з Прафсаюзамі ЗША. ФПБ выконвае ролю і па страхоўцы, фізкультуры, работнікаў і іншыя ўрадавыя абавязкі на прадпрыемствах. Канфэдэрацыя выключна абарону работніка перад Адміністрацыяй, як хвабрычнай гэтак і дзяржаўнай.

Цяпер яшчэ створаная трэцяя арганізацыя: г.зв. Беларуская Навукова-Прамысловая Асасацыя, якая групуе ня толькі соткі тысяч работнікаў з вялікшых прадпрыемстваў, але і каля соткі кіраўнікоў прадпрыемстваў /дырактароў і інш./, як назваў М. Собаль — будучых прамысловых магнатаў, а самую арганізацыю: «монстрам», створаным з маўклівай згоды ахвіцыяльных Прафсаюзаў /сяньня ФПБ/.

Галава Канфэдэрацыі Працы Беларусі Собаль камэнтуе: Прыйшло непазьбежнае: Нашая мафіёзная Дзяржава пачала танцуь ў сваім уласным багне... цяпер Камуністычны злачынец кінуўся плаўма да рынку, ды цяжкая сякера КПСС, якой ён перадтым махаў, цягнула яго да дна, таму змушаны быў як кінуць...

❖❖❖

Gorbachev gets papal blessing

By Enzio Mauro
and Paolo Mieli
Special to the Free Press

VATICAN CITY — "These words are sincere," says the pope. "And they confirm what I have always thought about Gorbachev: he is a man of integrity."

John Paul II lifts his eyes from the pages he has been reading, but he keeps his finger on the phrase that has struck him — as if not to lose the meaning of a deeply felt emotion.

Before him, on a bare table, lies the article written by Mikhail Sergeyevich Gorbachev. The pope reads it first in Russian, then in the Italian translation.

It is as if he has closed himself up within himself, with head bent over the pages and his left hand pressed against his forehead.

The pope reads the text slowly, without glasses, in silence.

Only at a certain point does he lift up his gaze, touched by Gorbachev's words, which reveal a mutual spiritual understanding produced by their first meeting — a relationship between two men who represent worlds so distant from one another.

"It's true," says John Paul II, "there was something instinctive between us, as if we had already known each other.

"And I know why that was: our meeting had been prepared by Providence...

"He does not profess to be a believer, but with me I recall he spoke of the great importance of prayer and of the inner side of man's life. I truly believe that our meeting was prepared by Providence."

To John Paul II Gorbachev is the man who pushed what was the Soviet Union toward "the recognition of human rights and the dignity of man...

"I believe he is a man committed to principles and very rich in spiritual terms — a charismatic man, who has had a decisive influence on the events in Eastern Europe."

Final document

As for the pope's role in what happened in the former Soviet satellites, "I read what Gorbachev had to say ... and I am certain that he sincerely believes these things.

"But when the European Synod of Bishops wanted to emphasize in their final document this specific role of the pope, I asked them not to do it.

"It is the church, and not the pope, which has counted in this process.

"If something can be ascribed to the pope," he adds, using the papal third-person, "it is the fruit of his devotion — his devotion to Christ and to mankind."

The pope says it was a spiritual about-face which determined and accompanied the great social and ideological upheaval in Eastern Europe.

"There are those who are convicted that economic difficulties were the source of the crisis of the Communist systems of Eastern Europe.

"And, of course, this element was present and had a certain effect.

"But we must not forget something very important: there was not simply a crisis of communism, but there was also perestroika.

"And perestroika means, among other things, 'conversion'.

"This means that in the crisis and breakdown, in the upheaval which took place and is in progress, there is a spiritual element — an inner change.

"Moreover, that is as it must be, and it could be no other way.

Two elements

"Man is made of two elements: an exclusively spiritual interpretation of the events in the East would be mistaken, and just as mistaken would be a solely material one, incapable as it is of looking beyond the purely economic dimension of the crisis.

"Man is precisely this: the spirit made flesh."

John Paul II continues:

"In 1978, when I became pope, I did not think that I would be able to witness a transformation so radical as the one which has changed the face of Eastern Europe.

"I did not think about it because it was unthinkable, and not just then. Even in that great unforgettable 1989 — the year of the 'velvet revolution,' as the Czechoslovak President Havel defined it."

But, then, he remembers, "there was just a sign, a glimmer, a trace of what would come later."

"I remember that particularly vividly here in the Vatican in November of 1989, during the canonization of Saint Agnes of Bohemia, as countless visitors came here on their pilgrimage."

On that day, the pope says, he had the sensation that a chapter of history might come to an end.

It was Gorbachev himself in Moscow who asked *La Stampa* to deliver the text of his article personally to the pope, "as a token of my esteem and as a measure of my friendship."

He chose to append his signature at the bottom of the article. The folder in which Gorbachev had placed the text bore a special title dedication: *"O Pape Rimskom"* ("On the pope of Rome").

In recalling their first meeting, the Polish-born pope says, "it's true, just as he wrote in his article: Gorbahev spoke to me with human warmth and in a kindred way about the 'Slavic pope.'

"He said he was happy to find here in the Vatican a pontiff who was a Slav like him and, for that reason, able to understand better the problems of his world.

"I replied by reminding him, smilingly, that I am indeed a Slav, but a western one. He said, in turn, that that did not matter."

The pope stops to reflect, as if he were going back over the long bond between the history of the Catholic Church and the history of Europe.

Then he lifts his gaze and explains, again using the papal third-person:

"It is not a matter of chance that the pope has chosen to nominate Saints Cyril and Methodius as fellow patron saints of Europe.

"They represent the point at which the Slavic identity and the Latin identity intersect."

As for Gorbachev's statements about the pope's political power, in what way, from the standpoint of the Vatican, can the actions of a pope be political?

"I do not believe that one can talk about a political role in the strict sense," replies John Paul II, "because the pope has as his mission to preach the gospel.

Political significance

"But in the gospel there is man, respect for man, and therefore, human rights, freedom of conscience, and everything that belongs to man. If this has a political significance, then yes, it applies also to the pope.

"But always speaking of man and defending man."

Gorbachev has invited the "pope of Rome" to visit him in Moscow.

"A lot has been said about this trip," says John Paul II.

"Mikhail Gorbachev invited me, and I believe that he sincerely hopes the visit will take place.

"And not just Gorbachev, but also his successor, even though one cannot strictly speak about a successor, since Boris Yeltsin is president of Russia and not of the U.S.S.R.

"There is still work to be done on this trip before it can take place. No, it will not be in 1992. There is still work to be done."

(Free Press, March 9, 1992)

ПРЫСВОЙТАНАЯ ПРАВАСЛАЎНАЯ СЬВЯТЫНЯ

/паволе «Часапісу» Беласток/

Ікона цудатворнай — Прэсьвятой Багародзіцы Віленскай — Вострабрамскай была Праваслаўнай. Яе здабыў Вялікі Князь Ольгерд пры здабыцьці ў прычарнаморы Грэцкага гораду купцоў: Корсуню. Ён ахвяруе гэтую ікону сваёй жонцы — Праваслаўнай Княгіні Юліяне ў Вільні, якая зьмяшчае яе ў Праваслаўным манастыры сьв. Тройцы, а потым Ікона была перанесянай ў Капліцу ў мурох г.зв. Вострага Канца гораду. Ў 15 стагодзьдзі пасьля пабудовы наваколь места каменных муроў Ікона была перанесена ў Капліцу над галоўнай брамай, называнай «Гострай». Першы яе назоў Маці Божае Карсуньскай, заменена на Вострабрамскую і падчас накіненьня Польшчай Беларусі — Вуніяцтва, яна захопленая была Вуніятамі, а па ліквідацыі Вуніі вобраз не зьвярнулі Праваслаўным, а яго перахапілі Каталіцкія манахі-Палякі-Кармяліты. Пры Польшчы Пілсудзкага, дайшло да гэткага блюзьнерчага нахабства, што Маці Божую Астрабрамскую «каранавана» на «Каралеву Польскую — апякунку Палякаў» на «Крэсах Усходніх», як яны называлі і называюць зноў Зах. Беларусь разам с Вільняй.

Між гнішым і найвялікшая сьвятыня Сьвятыня Польшчы: Ікона Маці Божае ў Чанстахове, таксама прысвоеная імі ад Беларусаў. Яе прывезла з Канстантынопалю прап. Еўрасіньня Полацкая. Пасьля, баючыся Татарскага нападу, Ікона была высланая з Полацку на прыхаваньне да Ільвова, адкуль тамтэйшы Князь падарыў яё Польскаму Князю і яна трапіла ў Чанстахову, стаўшы найвялікшай сьвятыняй Польскага народу.

НОВЫЯ АМАТАРЫ ДЭНАЦЫЯНАЛІЗАЦЫІ БЕЛАРУСКАГА НАРОДУ

Група прыехаўшых з Польшчы да Нясьвіжу Каталіцкіх Манашак, якія дацяпер навучалі пры Касьцёле ў Польскай мове дзяцей Беларусаў Каталікаў, праз групу сваіх вернікаў, падалі заяву да ўладаў аб дазваленьне ахвіцыяльна выкладаць у Дзяржаўных школах, «маралі, эстэтыкі і Хрысьціянскай цярпіні, суменнасьці», але на Расейскай мове. Аказваецца, ненавісь да прытулііўшага іх народу настолькі вялікая, што яны хапіліся за ня вельмі ў Палякоў каханую мову «маскалёў», абы толькі не па мове Беларускага народу, на зямлі якога яны жывуць! Нахабства прыблудаў пераходзіць усе маральныя межы ня толькі «хрысьціянскай» маралі, але і ўсякай!

TO OUR COLLEAGUES, FRIENDS OF BELARUSIAN CULTURE, OUR FELLOW COUNTRYMEN ABROAD

The European family of free nations now been joined by the sovereing Republic of Belarus.

Over the centuries Belarus has given the world far more than the wold knows about Belarus!

If you would like discover for yourself our wonderful country, to learn about its history and its life today, come and visit us!

Long ago our Belarusian language was the state language of the Grand Duchy of Lithuania. It was used for the writing of statutes and conduct of business in parliament and the law-courts. Many documents and works of literaturehave survived from this period of our history. Later attempts to turn us into Poles or Russians, especially under the totalitarian regime of the Bolsheviks, threatened our language with complete extinction. Even so. in spite of the persecution. our language lives -- first and foremost in our rich literature. Our nation has recently embarked on the long painful process of cultural regeneration. The Belarusian language is once again a state language, and interest in it is increasing all over the world.

We therefore extend a cordial invitation to all scholars, students, lovers of Belarusian literature, children and grandchildren of our fellow countrymen abroad, business people, all those who would like to learn Belarusian and study our country's art and culture. Your visit to Belarus will be your personal contribution to the national rebirth of our people. It will assist in bringing Belarus more firmly into the European family of nations and in raising the international prestige of the Belarusian language.

This summer the International School of Belarusian Studies will for the second time open its doors to welcome all those who are interested in our language, literature and culture. The I992 summer course will be held from I-25 August in the Belarusian capital Mensk. Participants in the course will be assigned to classes according to their knowledge of Belarusian (beginners, advanced, individual). Among the teachers on the course there will be many prominent Belarusian scholars.

The course offered by the International Summer School of Belarusian Studies this year is one of the cheapest of its kind in the world. The cost, including tuition. accommodation and food, and a full programme of excursions and cultural events, is:

for students from Slavonic countries US$ 50, from other countries US$ I00; for scholars and others in employment, US$ I00 and US$ 200 respectively.

During the course there will be a conference on the theme "The rebirth of Belarusian national self-awareness". At the end of the course specialists in Belarusian Studies from all over the world will gather in Mensk for a symposium held to mark the II0th anniversary of the birth of the great Belarusian writers Kupala and Kolas entitled "The universal significance of the work of Kupala and Kolas".

We would ask all those intending to participate in the conference and/or the symposium to send us by I June the titles of the papers that they propose to offer.

The International School of Belarusian Studies is an independent educational and cultural organisation run on entirely self-financing basis. The School management is actively seeking to establish economic and cultural contacts abroad, to conclude deals with foreign partners and to set up joint scientific and cultural programmes.

Foreing scholars and Belarusians abroad are welcome to participate in the work of the School and to invest in its future development. We shall be happy to collaborate with anyone who wishes to aid the spiritual rebirth of the Belarusian nation. It is generally acknowledged that capital investment in science and education can yield real benefits.

Do you want to keep abreast of the times? -- Come to Belarus!

Would you like to add another language and culture to your store of knowledge? -- Come to Belarus!

Would you like to discover for yourself a beautiful country about which the world knows little? -- Come to Belarus!

Would you like your children and grandchildren to improve their knowledge of Belarusian? Would you like them to see the country of their ancestors? -- Send them to Belarus!

Our address:
Belarus, 220088 MENSK-88, vul. Zakharava 59,
International School of Belarusian Studies
tel: + 7 0172 36 59 I6
fax: + 7 0172 26 5940
telex: 252385 GAMMA

СССР — БССР 220088
г. Мінск
вул. Захарава, 59.
Міжнародная школа
беларусістыкі — МШБ

АНКЕТА

Слухача Міжнароднай школы беларусістыкі

Прозвішча, імя ____________

Месца працы ці вучобы ____________

Як Вы ацэньваеце ўзровень сваіх ведаў па беларусістыцы? ____________

____

У якой групе хацелі б займацца? Вашы пажаданні: пачатковай ______

з паглыбленым вывучэннем ______ па індывідуальнай праграме ______

Калі і чым прыедзеце ____________

Ваш адрас: ____________

Чакаем Вас у Мінску!

International Committe of Belarusianists

АДУКАЦЫЯ

НАЦЫЯНАЛЬНАЯ ШКОЛА

Ніл Гілевіч: НАІЎНАСЬЦЬ БЫЛЫХ ВЯСКОВЫХ ХЛОПЦАЎ – ГАЛОЎНАЯ ПЕРАШКОДА Ў СПРАВЕ АДРАДЖЭНЬНЯ МОВЫ

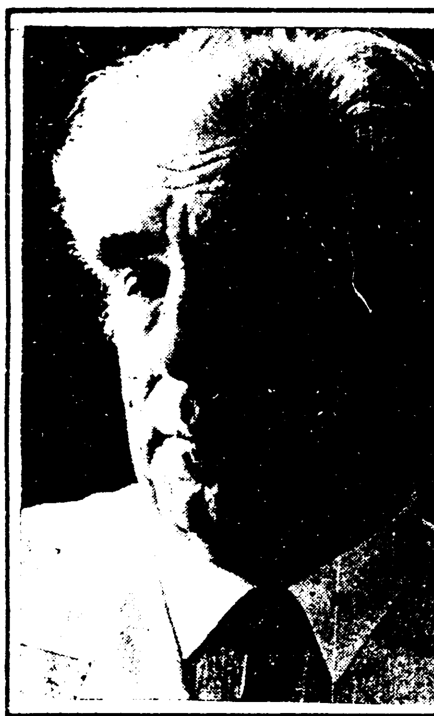

Публікацыяй інтэрвію зь вядомым беларускім пісьменьнікам, старшынём Камісіі Вярхоўнага Савету па культуры, адукацыі й захаваньні гістарычнае спадчыны Нілам Гілевічам, «Навіны» пачынаюць дыскусію па праблемах станаўленьня нацыянальнае школы. Што такое нацыянальная школа? Якія шляхі яе стварэньня? Якія пэрспэктывы існаваньня? «Навіны» запрашаюць да палемікі навукоўцаў і палітыкаў, настаўнікаў і вучняў, – усіх, каму баліць гэтая праблема.

«Навіны»: Закон аб адукацыі Рэспублікі Беларусі прыняты. Ці задаволены Вы ягоным зьместам? Ці наогул, кансэрватыўны парлямэнт мог прыняць прагрэсыўны закон?

Ніл Гілевіч: Калі-б у маім разуменьні Закон аб адукацыі быў недастаткова прагрэсыўны, дык як старшыня Камісіі Вярхоўнага Савету Рэспублікі Беларусі я не рэкамэндаваў-бы яго сэсіі Вярхоўнага Савету для прыняцьця. Вядома, можа быць і, напэўна, ёсьць іншая думка пра наш Закон аб адукацыі, і гэта натуральна. Толькі варта помніць, што Закон ствараўся з улікам сёньняшняй эканамічнай, палітычнай і моўнай сытуацыі на Беларусі, а яна вельмі складаная. Часам палітыкі павінны быць рэалістамі.

Што да сумненьняў наконт парлямэнту, дык па-першае, мне ён не ўяўляецца такім ўжо безнадзейна кансэрватыўным; усё-ж менавіта гэты парлямэнт прыняў Дэклярацыю аб незалежнасьці Беларусі, Закон аб наданьні канстытуцыйнай моцы гэтай Дэклярацыі, Законы аб назве, сьцягу й гербе Рэспублікі Беларусі, Закон аб сьвяточных днёх (хаця зь вялікай цяжкасьцю – за сёмым разамі), Закон аб грамадзянстве, Закон аб культуры й некаторыя іншыя, пра якія наўрад ці справядліва гаварыць як пра непрагрэсыўныя. Па-другое, пры галасаваньні на сэсіях нярэдка бывае так, што пры суб'ектыўнай нязгодзе з законапраектам дэпутат мусіць лічыцца з рэальнымі абставінамі й схіляцца на яго карысьць. Так іншы раз зьяўляюцца тыя некалькі галасоў, якія й забясьпечваюць прыняцьцё закону.

Найгорш кансэрватызм нашага парлямэнту праяўляецца ў дачыненьні да беларускай мовы – тут ён найбольш пасьлядоўна трымаецца ганебнае нацыянальна-моўнае палітыкі, якую праводзіла КПСС. Тая-ж дэмагогія, той-жа шавінізм і тая-ж наіўнасьць былых вясковых хлопцаў, якія ўсур'ёз лічаць, што родная мова – галоўная перашкода да эканамічнага й сацыяльнага прагрэсу, ці кажучы мовай сучасных сымбаляў, – да кілбасы.

«Навіны»: Апошнім часам усё больш папулярным робіцца тэрмін «нацыянальная школа». Якія практычныя крокі робяцца ў Рэспубліцы дзеля яе стварэньня?

Н.Г.: Незадаволенасьць школай і тым, як яна выконвае сваю ролю, высьпявала ў нашым грамадзтве даўно. І ўрэшце мы не маглі не прыйсьці да высновы, што патрэбна карэнная рэформа школы. У першую чаргу – пачаўшы ад дзіцячага садка й скончыўшы ўнівэрсытэтам, адукацыю неабходна зрабіць нацыянальнай. У самым агульным пляне гэта азначае, што ўсё навучаньне й выхаваньне ў школе павінна быць падпарадкавана адной мэце: са школы ў жыцьцё будуць выходзіць патрыятычна сьвядомыя грамадзяне Рэспублікі Беларусі. Што для таго трэба? Вельмі шмат. Грунтоўнага, разгорнутага адказу на гэтае пытаньне тут, у кароткай размове, не дасі. Таму вылучу толькі самае галоўнае: школа на Беларусі павінна стаць беларускай, г.зн. і навучаньне і ўся выхаваўчая работа ў ёй павінны весьціся на беларускай мове, навучэнцы ўсіх узроўняў і катэгорыяў павінны атрымліваць глыбокія веды па гісторыі й геаграфіі Беларусі, выхоўвацца ў духу шчырае любові да беларускае культуры, літаратуры й мастацтва, у павазе й пашане да нашых нацыянальных традыцыяў і звычаяў.

Ці робіцца што ў гэтым накірунку практычна? Робіцца – і нямала, што я мог-бы засьведчыць многімі пераканаўчымі лічбамі й фактамі. Але за гады русыфікатарскай палітыкі дэбеларусізацыя школы ў нас зайшла так далёка, што на фоне «дасягненьняў» першыя посьпехі нацыянальнага адраджэньня ў галіне адукацыі яшчэ ня робяць уражаньня й, напэўна, ня кідаюцца ў вочы. Таму, як і раней, скажам, год таму, я лічу, што ўся галоўная работа – яшчэ наперадзе. І работу гэтую, хацеў-бы падкрэсьліць, павінна рабіць уся грамадзкасьць, а ня толькі Камісія Вярхоўнага Савету ды Міністэрства адукацыі. А то мы надта любім чакаць гатовае радасьці ад некага, а самі й пальцам не паварушым. Для прыкладу: кіруе школай чалавек, які не шануе, ня любіць нашую мову й не выконвае Закону, а цэлы калектыў настаўнікаў гэта церпіць і маўчыць, – замест таго, каб прынцыпова й сьмела паставіць пытаньне: выбачайце, таварыш, але вы не на сваім мейсцы! Дый з бацькамі трэба многа працаваць, тлумачыць ім, што значыць веданьне дзяржаўнае мовы для грамадзяніна, асабліва цяпер – ва ўмовах палітычнай незалежнасьці.

«Навіны»: Адукацыя ў шырокім сэнсе – засваеньне культуры народу й дасягненьняў сусьветнае цывілізацыі. Тым часам, актыўна дэбатуюцца чуткі пра тое, што вашая Камісія мае намер аб'яднаць сыстэму адукацыі з культурай, а Вы асабіста згодны ўвайсьці ў склад Саўміну на чале гэтага аб'яднаньня. Як на практыцы ўзаемадзейнічаюць адукацыя й культура?

Н.Г.: Першы раз чую, што нашая Камісія хоча аб'яднаць Міністэрствы адукацыі й культуры ў адно цэлае й што гэтае аб'яднаньне я асабіста згодны ўзначаліць. Звычайная чутка з прысмакам спэкулятыўнае інсынуацыі ў дачыненьні да мае асобы. Не дзіўлюся, бо цяпер гэта модна й вельмі даступна. Гавораць і пішуць – хто што ўздумае.

Што-ж да ўзаемадзеяньня адукацыі й культуры, дык яно, на вялікі жаль, недастаткова ўзгодненае й мэтанакіраванае й, пэўна-ж, малакультурнае. Пра сапраўдны саюз адукацыі й культуры трэба яшчэ клапаціцца. Калі-б такое супрацоўніцтва было на належным узроўні – у несумненным выйгрышы была-б справа ўсяго нашага нацыянальнага адраджэньня. Але гэта ня значыць, што абавязкова павінна быць адно аб'яднанае міністэрства. Хаця ў некаторых заходніх краінах ёсьць менавіта такія дзяржаўныя структуры.

«Навіны»: Посьпех любой справы шмат у чым залежыць ад кіраўніка. На Беларусі ўжо паўгода няма міністра адукацыі. Ці не адчувае Вашая Камісія адказнасьці за гэтую патавую сытуацыю?

Н.Г.: Выбачайце, але ніякай «патавай» сытуацыі няма, і можа здарыцца так, што раней, чым гэтая нашая размова зьявіцца ў друку, міністар будзе прызначаны. Тым ня меней, хачу патлумачыць, чаму вырашэньне пытаньня зацягнулася. Знайсьці такога міністра адукацыі, які патрэбны ў нашым сёньняшнім становішчы, вельмі нялёгка. Калі па вялікім рахунку – хто падыдзе на гэтую пасаду? Дзяржаўны муж сучаснага мысьленьня? – так, вядома. Высокай кваліфікацыі навуковец і прафэсыянал-пэдагог? – безумоўна. Добры, здольны арганізатар-адміністратар? – таксама бясспрэчна. Беларускай мовай дасканала валодаць павінен? – абавязкова! А да ўсяго гэтага – і яшчэ адно абавязковае: трэба мець гарачае патрыятычнае сэрца. Сёньня на гэтай пасадзе трэба працаваць у поўным сэнсе самаахвярна, укладаць усю душу ў справу адраджэньня беларускае школы, а ня проста сумленна выконваць службовыя абавязкі. Спадзяемся, што ў нас будзе менавіта такі міністар.

«Ёсць над чым падумаць...»

«Народная асвета» ажыццявіла факсімільнае выданне «Беларускай граматыкі для школ» Браніслава Тарашкевіча накладам 25 тысяч паасобнікаў. Такім чынам, кожны цяпер можа набыць гэту кнігу і пазнаёміцца са старым (дарэформенным) беларускім правапісам, што, безумоўна, дапаможа лепш арыентавацца ў правапіснай сітуацыі, якая склалася на сённяшні дзень.

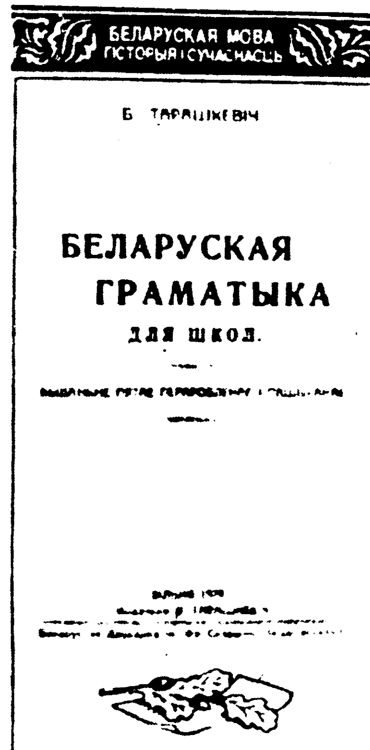

У прадмове да пятага выдання падручніка Браніслаў Тарашкевіч пісаў: «...непавязаныя, паасобныя змены «на лепшае» могуць заграмадзіць і загарадзіць дарогу да сапраўды добрай рэформы.

Дзеля гэтага аўтар устрымаўся ад увядзення ў сваю Граматыку і тых змен, якія прыняла «Акадэмічная канферэнцыя па рэформе правапісу і азбукі», скліканая Інстытутам Беларускай Культуры 14 лістапада 1926 г. у Менску». І далей: «Есць над чым падумаць і папрацаваць, дык можна і трэба пачакаць, высцерагаючыся, каб лепшыя новыя дэталі не псавалі больш-менш неблагога цэлага, якое ўжо існуе».

Гэтыя словы акадэміка гучаць як папярэджанне не кідацца ў глумлівы вір гульні (няхай сабе і па-майстэрску арганізаванай) вакол роднага слова.

Кароткае ўступнае слова да факсімільнага выдання напісаў доктар філалагічных навук А. Падлужны. Праца Браніслава Тарашкевіча адкрыла выдавецкую серыю «Беларуская мова: гісторыя і сучаснасць». Працягам яе стане выданне зборніка «Жывая спадчына».

А. К.

«ХАРОШКІ»

Фальклёрны Ансамбль Песьні і Танцу «Харошкі» папулярны ня толькі на тэрыторыі Беларусі. Ён пасьпеў пабываць ў Вялікабрытаніі, Бельгіі, Італіі, Індыі, Японіі і ў іншых краінах.

СТУДЫІ БЕЛАРУСКАЙ КУЛЬТУРЫ Ў АНГЛІІ

Пры Бібліятэцы Францішка Скарыны ў Лёндане — Англія, пачаліся штогоднія Лекцыі па Беларускай Гісторыі, Літаратуры і Мастацтву, кіраваныя праф. Дзінглі з Лёнданскага Унівэрсытэту. У Дакладах возьмуць удзел: праф. А. Макмілін, др. Я. Кліер, др. Я. Катшал, др. З. Сямашка і інш.

Хроніка

ЗАМЕЖНЫ БІЗНЕС НА БЕЛАРУСІ

На спатканьні ў пэнсыянаце «Сосны» на возеры «Сьвслач» Замежныя бізнэсысты і іхныя Беларускія партнэры з супалак «Тэхнапровіс» і «Альбатэсс» выпрацавалі поўмільярдны праэкт для Беларусі, ў якім удзельнічаюць Замежныя банкі.

ГОЛАС З КАЗАХСТАНУ

...Цешымся, што вы там жывяце не забываючы Бацькаўшчыны. У нас тутака на ўнутранай эміграцыі шмат, ды жывуць у разброд, не братаюцца! Нас не навучылі гэтага!... Нізкі вам паклон за гэтае!... Вельмі цяжка нашым старэчам. На пэнсыю не разгонісься!...

ЗАМЕСТ ВУГАЛЮ — МАРКСА-ЛЕНІНСКАЯ МАКУЛЯТУРА

«Знамя Юнасті» падае, што ў Марыюпалі ў Мартэнаўскіх печах «Азоўмаш» для тапленьня сталі, замест вугля зужыта 2 цягаровыя аўты кнігаў прац Энгельса, Маркса і Леніна з хвабрычнай бібліятэкі. Вось як даела работнікам «любімая партыя»!

«НАРОДНЫЯ ДЭПУТАТЫ!»

У «Народнай Газэце» П. Абакунчык піша: ...Ці бачаць, ці адчуваюць нашае Беларускае грамадзтва і наша Беларуская ўлада тое, што мы амаль страцілі сваю нацыянальную сьвядомасьць, нашы нацыянальныя рысы жыцьця, яго каларыт, нашу нацыянальную культуру? Што мы страчваем дадзеннае Богам права быць і заставацца Беларусамі, гаспадарамі краіны, імя якой Беларусь? Калі гаварыць аб правах, хочацца спытаць, ці адчуваюць нашыя заканадаўцы зьнявагу да нашай нацыянальнай спадчыны, яе поўную безбароннасьць? Ці бачыцца тым, хто праз цьвердае ажыцьяўленьне законаў павінен гарантаваць нашу будучыню, тое што мы страчваем — гэта самае галоўнае, па чым пазнаецца народ, нацыя — наш нацыянальны твар, матчыну мову? Прыслухайцеся! Яе ўжо ня чуваць! Удумайцеся ў гэта, паважаныя Дэпутаты. Ці-ж гэта ня сорам?!...

ПРАСЬПЕКТ ФРАНЦІШКА СКАРЫНЫ Ў МЕНСКУ

Гарсавет Менску мае перайманаваць Праспект Леніна на Праспект імя Францішка Скарыны. Вуліцу Максіма Горкага на вуліцу Максіма Багдановіча, дасюлешнюю вуліцу М. Багдановіча на вуліцу Янкі Лучыны. Маюць быць перайменаваныя вуліцы Сьвярдлова, Валадарскага, Урыцкага і іншых камуністычных катаў, як і вуліцы: Розы Люксэмбург, Маркса і Леніна.

ЖЫДОЎСКІ ТЭАТР ШАЛОМ Ў БССР

/С. Резьнік — гутарка з Левенбрукам/

Карэспандэнт НРС падае: Прыеджаем мы з групай у Магілёў. Перад гэтым былі ў Менску. Выступалі ў залі Фільгармоніі, поўныя аншлягі, вялікі посьпех. А тут — ў залі на тысячу мейсц, ледзь налічылі 100 асоб. Мы здэтанаваныя, прабуем выясьніць, што гэтае значыць? Аказваецца быў пушчаны слых, што вось калі прыедзе тэатар — Жыды зьбяруцца разам, дык тут і будзе ўладжаны пагром. Сотка самых адважных прыйшла, рэшта пабаялася. Я выйшаў на авансцэну, сказаў што пагром адмяняецца, замест яго будзе Канцэрт. На наступны дзень было болей народу, а на трэці мы ўжо ад'яжджалі. У другім Беларускім горадзе также выступалі пры пустой залі, таму што ня было вывешана ані адное афішы. Нават на Доме Культуры, у якім мы выступалі афішы ня было, і людзі проста ня ведалі аб нашым прыезьдзе. Арганізатары суменна прызналіся, што ўпрост пабаяліся іх разьвесіць... /НРСлово/

Сьв. ✝ Пам.
СЬЦЯПАН ГАРКУША
Парахвіянін Беларускай Праваслаўнай Царквы сьв. Еўфрасіні Полацкай. Памёр у Таронце 12 Сакавіка 1992 году.
Меў 85 год. Паходзіў з усходняе Беларусі-Браншчыны - Анэксаванае да Расейскай Рэспублікі

Уладзімер **ПЕЦЮКЕВІЧ**

НАВОШТА?

Я аднаго не разумею,
Бо немагчыма зразумець:
Навошта мары і надзеі,
Калі за імі не ляцець?

Нашто было трывожыць цішу —
Нам незалежнасьць абвяшчаць?
Калі, як пад мятлою мышы,
Сядзім пад грозным:
Не пішчаць!

Ну што з таго? Дакляравалі,
Паперку выдалі ў народ:
Чытайце, дурні, вы чыталі
Падобную ўжо колькі год!

І канстытуцыю абновім —
Чарговы лозунг з-пад пяра...
З Саюза выйсьці?
Ну, шаноўны,
А як жа быць нам без цара?

А хто ж тады над намі будзе
Рабіць жывы эксперымент?
Хто скажа: беларусы — людзі,
Маўчаць, калі гамоніць сьвет?!

Маўчым, бо слоў сваіх не маем:
Згубілі ў моры слоў чужых —
І зорка злая нас карае,
І сьвечка матчына дрыжыць!

Маўчым — ні крыўды, ні агіды,—
Як рыба ў тручанай вадзе,
Ямо нітраты і нукліды —
Курган ахвяраў наш расьце!

СЬВЯТКАВАНЬНЕ ТЫДНЯ ГРАМАДЗЯНСТВА
Магдалена Хмаранка у размове з Прам'ер-Міністрам Канады,Браянам Малруні

ВЕСТКІ ЗДАЛЁКУ І ЗБЛІЗКУ

Рашэньнем Менскага гарадзкога Савету народных дэпутатаў пацьверджаны герб, які быў нададзены гораду 400 гадоў назад — 12 студзеня 1591 г. у выніку атрыманьня ім Майдэборскага права. Менскі гарадзкі Савет зьвярнуўся ў ВС Рэспублікі Беларусь з прапановаю вярнуць нашай сталіцы яе гістарычную назву — Менск. У 1939 г. Вярхоўны Савет БССР зьмяніў гістарычную назву сталіцы Беларусі Менск на «Минск». Назва «Менск» не падабалася тагачасным старшыні ВС БССР Грэкавай — былой швачцы фабрыкі «Кастрычнік», наркому асьветы Уралавай — было іванаўскай ткачысе, і ім падобным, хто быў ва ўладзе.

Цяпер на старонках некаторых газэт ідзе абмеркаваньне, ці вяртаць сталіцы яе спрадвечную назву. Выяўляецца, што швачак і ткачых, шаўцоў і краўцоў, у якіх цалкам адсутнічае гістарычная памяць, у нас значна пабольшала.

* * *

У Менску створана Беларускае згуртаваньне вайскоўцаў (БЗВ). Паводле статуту БЗВ зьяўляецца грамадзкім рухам, мэта якога — садзейнічаць стварэньню беларускага войска, абарона дэмакратыі і дзяржаўнай незалежнасьці Беларусі. Пра далучэньне да БЗВ заявілі суполкі беларускіх вайскоўцаў з Масквы, Казахстану, Цьверы, Якутыі, Барысава і Менску.

* * *

Генеральны консул Рэспублікі Польшчы пан Тадэвуш Мысьлік завяршыў сваю місію ў Менску на гэтай пасадзе. (10 верасьня ў Генеральным консульстве адбыўся прыём з гэтае нагоды. Новым Генеральным консулам Рэспублікі Польшча ў Беларусі стала пані Эльжбета Смулкова. Раней яна ўзначальвала кафедру беларускае філалогіі ў Варшаўскім універсітэце.

* * *

Сесія Менскага гарадзкога Савета даручыла дэпутацкай камісіі па культуры, ахове і адраджэньні гісторыка-культурнай спадчыны вырашыць пытаньне пра новую назву цяперашніх пляца Леніна і Ленінскага прасьпекта з улікам прапаноў народных дэпутатаў і жыхароў горада. Менгарвыканкомам да 1 сакавіка 1993 г. павінен быць ажыцьцёўлены комплекс мер па добраўпарадкаваньні пляцу.

БЕЛАРУСКАЕ ВОЙСКА

Справа беларускага войска пакуль што ня то каб дужа спрэчнымі шагамі, але ўсё-такі ідзець наўперад. Нядаўна Беларуская Вайсковая Камісія, зложаная з якіх 40 асоб або 50, выехала ў Менск, як у сэрца Беларусі.

У Вільні астаўся запасны аддзел беларусаў-ваякоў.

Кажуць, што ў Варшаве будзе вайсковая школа для беларускіх ахвіцэраў, як быццам у Менску на гэта няма месца.

Пачатак набору беларускіх жаўнераў пачнецца ў Слоніме Гродзенскай губэрні.

Наагул выглядае так, што недахвату беларускіх вайсковых сіл ня будзе.

БЕЛАРУСЬ І УКРАІНА

Беларускі ўрад і Украінскі, перагаварыўшы між сабой, пастанавілі зрабіць такі абмен таварамі: *Беларусь Украіне* — 1) дровы для будовы, 2) лён і сукно, 3) скуры і мыла, 4) хмель, яблыкі, грушы, грыбы і іншыя гаспадарскія прадукты, 5) розныя вырабы з дрэва, сьпірт, тэрпэнтына, дзёгаць, нафталіна і іншыя, 6) розныя вырабы з дзеравянай масы: кардон і папяровыя тканіны, 7) прадукты арганічных матэрыялаў, лекарскія і іншыя прылады арганічнай тэхналёгіі, 8) сернікі, фанер, паркет, 9) вырабы мінэральнай тэхналёгіі: шкло, цэмэнт, суперфасфат і іншыя.

Украіна Беларусі: 1) Цукру 50.000 пудоў, 2) пшаніцы — 200.000 пудоў, 3) лёгкага тытуню — 300.000 пудоў, махоркі — 500.000 пудоў, 5) худобы: коней — 50.000 штук, рагатага быдла — 80.000 штук, ценкашэрсных авечак — 25.000 штук сьвіней — 20.000 штук.

ДРАБНІЦЫ З ЖЫЦЬЦЯ БЕЛАРУСІ

/Берасьцейскі Кур'ер/. У Менску ў буфэце на Вакзале каб атрымаць вілку да замоўленай еды, трэ' класьці 2 рублі залогу. У Берасьці наагул не падаюць відэльцаў.

Былі розныя партызаны

Артыкул С. Украінкі «Соль на загоеных ранах», надрукаваны ў 50-м нумары «ЛіМа» за мінулы год, вельмі ўсхваляваў мяне. Нарэшце лёд крануўся. Гэты чалавек напісаў праўду. Мы шмат наслухаліся пра партызанскае геройства. Але былі розныя партызаны. Людзі майго веку ведаюць і іншую праўду пра партызанаў: як «ваявалі», як калашмацілі насельніцтва, як палілі хаты ў вёсках. Але ніхто не адважваецца напісаць праўду, у тым ліку і я, бо няма афіцыйных доказаў (маю на ўвазе даты, колькасць учынкаў і ахвяр і г. д.).

Мне 62 гады. Нарадзілася я ў вёсцы Навасёлкі за 2 кіламетры ад Мядзела. Не ведаю як дзе, а мы нацярпеліся і ад партызанаў.

Назва нашай вёскі, дарэчы, знікла, бо вёску прылучылі да Мядзела, а вуліцы далі назву Алега Бычка, мусіць, ён быў партызанам, але ніякага дачынення да нашай вёскі не меў. Няхай бы вуліцу назвалі Навасельская. Дзе гэта знайсці аднадумцаў, каб хто дапамог?

Прабачце за такі няўцямны ліст, але я мусіла вам «паспавядацца».

Ірына МІСУНА.

г. Маладзечна.

УВАГА ЧЫТАЧЫ!

З фінансавых прычын змушаны зьмяшчаць у газэце артыкулы перадрукоўваныя з прэсы Рэспублікі у іхным пакалечаным правапісе-фотадрукам. Перапрашаем!

Радакцыя